Eina du kartu per mėnesį

II METAI.

Gegužės m. 15 d.

MEDICINA

LAIKRAŠTIS, PASKIRTAS MEDICINOS TEORIJOS IR PRAKTIKOS REIKALAMS

3 Nr.

TURINYS:

	Pusl.
Dr. J. Blažys (Tauragėj). Paveldėjimo klausimas ir mendelizmas	65
Prov. Mažonas. Apie ypatybes ir veikimą Capsellae Bursae Pastoris	74
Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Raportas	76
Dr. J. Žemgulys. Mūsų studentai medikai	84
Aukštoji mokykla Rusuos	86
Kovos su galvijų maru (džiuma) įstatymas	89
K. Biblijografija	—
Tarptautinio veterinarijos gydytojų kongreso, įvykusio 1921 m. vasario 22—26 d. Kaune nutarimai	93
Kronika	95

LEIDŽIA: Gydytojų sekcija prie Lietuvių Mokslo Draugijos ir Kauno Medicinos Dr-ja.

Redaktorius **D-ras J. Žemgulys.**

Redakcijos ir Administracijos adresas: KAUNO LIGONINĖ KAUNE.

SKELBIMŲ KAINA: 5 auks. už eilutę.

PRENUMERATOS KAINA: metams 120 auks., pusei m. 60 a.

Atskiro numerio kaina 10 auks.

„DIRVOS" B-vės Spaustuvė Mariampolėj 1921

CENTRALINIAME

valdžios vaistų sandėlyj

KAUNAS, Viešoji Aikštė.

Yra Daugybė įvairios tvarstomosios medžiagos:

marlės, ypač sublimatinės, visokios vatos, marlinių bintų, individualinių paketų ir t. t.

Guminių daiktų:

pakišamųjų ratų, irigatorių, drenų, guminių pirštinių, skrandžio zondų, Bier'o bintų etc. etc.

Ligoniams sarginti daiktų:

daug emaliuotų indų šlapumui ir išmatoms, Kramero šinų, emaliuotų lėkščių, puodelių, šaukštų, ramentų su guminiais galais ir t. p.

Ligoninėms prietaisų:

autoklavų, barabanų, didelių ir mažų sterilizatorių, kėdžių ligoniams važinėtis it t. t.

Bakteriologijos kabinetams:

lėkščių Petri, probirkų, objekt. ir dengiamųjų stikliukų mikroskopui, stiklinių vamzdelių etc.

Vaistinėms:

grūstuvų su pestais, menzūrų ir t. p.

Gydytojams:

daugybė įvairiausių chirurgijos instrumentų, oftalmologinių, urologinių instrumentų rinkinių, špricų Luero, Tarnovskio, Rekord, chlorof. maskų, galybės šilko ir ketguto etc. etc.

Įvairiausių vaistų:

Kamforos, kokaino, kofeino, morfijaus, strichnino skied. ampulose, Argenti nucleinici, Bactodextrosae, Pellidoli, Digitalini, Kreosoti, Ortholidini, Maltosae, Dextrosae, Difterijos serumo, vaistų nuo insektų ir t. t.

DAŽŲ:

Haematoxilino, Gentian—Violeto, Eosino, Xylolio ir tt. ir tt.

MEDICINA

laikraštis, paskirtas medicinos teorijos ir praktikos reikalams

II METAI | Gegužės m. 15 d. | 3 Nr.

Paveldėjimo klausimas ir mendelizmas

Dr. J. Blažys (Tauragėje)

Paveldėjimo klausimas traukia į save visokius mokslo ir praktinio darbo žmones: medikus, sociologus, agronomus etc., nekalbant apie bendrą visų žmonių susidomėjimą tuo klausimu. Medicinoje ypatingo aktingumo tas klausimas turi neuropatologijoje bei psichiatrijoje. Paveldėjimo rolei psichiatrijoje ben kiek iliustruoti žemiau duodama lentelė Diemo (paimta iš Stoddart. Mind and its Disorders. 3 ed. L., 1919), kuris ištyrė 370 sveikųjų ir 370 dvasios ligonių gimdytojų būvį.

	Gimdytojai 370 sveikųjų	Gimdytojai 370 ligonių
Dvasios ligos . . .	17	68
Alkoholizmas . . .	32	63
Dementia senilis . . .	1	10
Ekscentriškumas . . .	22	67
Nusižudymas . . .	2	4
Iš viso anormalių . .	74	212
Iš viso normalių . . .	666	528
Iš viso tėvų . . .	740	740

Rodos, galima apsieiti be tolimesnių išrodymų, jog ir kitose medicinos šakose su paveldėjimu nuolat susiduriama. Apie paveldėjimą sukasi kardinaliniai biologijos klausimai. Lamarkizmas ir darvinizmas įtraukė jį savo hipotezių veikimo įtakon. Vis delto ilgą laiką paveldėjimo klausimas pasilikdavo tik medžiagos rinkimo, klasifikavimo ir spėjimų stadiume. Siūlomojo straipsnio uždavinys yra duoti mūsų dienų daug patobūlėjusio sąryšyje su išradimais Mendelio šito klausimo apžvalga.

Mendeliui priklauso svarbiausias ir derlingiausias bandymas pastatyti paveldėjimo klausimą ant eksperimentų pamato ir atrasti jojo valdančias teises. Mendel (1822-1884) buvo augustinas (vienuolis) ir užsiiminėjo botanika Brunso (Vokiečių Austrijoje)

vienuolyno sode. 1865 ir 1869 m. jisai paskelbė savo bandymus ir tyrinėjimus apie augalų hybridus (naujai išleista W. Ostwaldo serijoje „Klassiker der exakten Wissenschaften—Versuche über Pflanzhybryden"). Šitais darbais įeita naujon paveldėjimo nagrinėjimo fazėn. Mendelio idėjos ne iš karto atkreipė į save mokslininkų dėmesį. Apie 35 metus jos buvo užmirštos ir tik nuo 1906 m., anglų gamtininkų (Bateson ir kt.) vėl išvilktos švieson, užėmė prideriančią jiems vietą biologijoje. Del Mendelio idėjų jau išaugo ištisa literatūra, ir visas šitų idėjų ir surištų su jomis naujų bandymų ir tyrinėjimų kompleksas įprasta vadinti mendelizmu.

Čionai norima tik trumpai išdėstyti jo esmė, nors prof. E. Bogdanov ir išsitarė, kad „apie mendelizmą arba daug arba nieko". Mendelio pasistatytas tikslas buve ištirti pasekmes hybridizacijos įvairių rūšių vienos augalo rasės. Ypatingai daug rūšių su aiškiai skirtingomis atskiromis žymėmis turi kvapieji žirnikai. Vienų sėklos grūdai apskriti, kitų — kampuoti; vienų žiedai balti, kitų fioletiniai; vienų neprinokusios ankštys žalios spalvos, kitų geltonos, ir tt. Iš šitų skirtingų žymių susidaro eilė porų žymių (alellomorfai), kuriomis skiriasi tarp savęs įvairios žirnikų rūšys. Be to, žirnikai greit ir gerai auga. Del visų šitų priežasčių Mendel išrinko juos svarbiausiu objektu savo bandymų, būtent hybridizacijos įvairių žirnikų rūšių įvairiomis kombinacijomis. Gauti įvykiai davė jam spėti, jog tėvų augalų žymės sudaro atskirus savaiminius vienetus, kurie paprastai nepareina vienas nuo kitos, prie hybridizacijos gaunamose naujose kartose nesusilieja, o tik kombinuojasi. Iš tolimesnių tyrinėjimų pasirodė, jog galima su dideliu tikrumu šitas principas apibendrinti visai gyvijai. Kiekvienas individas susideda iš ištisos žymių vienetų mozaikos. Mendel ne tik konstatavo šitą dėsnį: jam taip pat pavyko surasti matematiškai formuluojamos talsyklės, kuriomis eina anų žymių vienetų kombinavimas ir jų likimas. Mendelio principams suprasti geriausia paimti konkretus pavyzdys. Buvo, sakysim, apvaisyti žirnikai su apskritais sėklos grūdais žirnikais su kampuotais grūdais. A priori persistato 3 galimybės: išaugusios kartos grūdai arba tokie pat, kaip tėvo augalo, arba kaip motinos augalo, arba užima vidutinę tarp abiejų tėvų vietą; paskutinis įvykis pasirodytų ypač naturalus. Tuo tarpu prie aprašytos hybridizacijos gaunama vien rasė su apskritais grūdais. Taip atsitinka vis tiek, kuria linkme ėjo kopulacija: ar buvo pernešti vyriški elementai nuo apskritųjų grūdų žirnikų ant moteriškųjų elementų kampuotųjų grūdų žirnikų ar atbulai. Atrodo, lyg žymė kampuotų grūdų būtų žuvus.—Iš pirmos kartos (ji įprasta pažymėti ženklu F1—pirmoji Filialgeneration) apsivaisymo keliu galima išauginti antroji karta—F2. Ši eina iš tėvų, kurie, kaip matėm, turėjo apskritus grūdus; naturalu laukti, kad ir jų papėdė turės irgi tokius pat grūdus. Bet atsitinka kitaip: tarp žirnikų su apskritais grūdais pasitaiko ir su kampuotais. Pasi-

rodo toliau, jog vienų ir kitų visad išauga apribotoje proporcijoje, būtent trims su apskritais grūdais vienas yra su kampuotais.

Darant vaisymus toliau, randama, jog žirnikai iš F2. su kampuotais grūdais palikti veistis tarp savęs duoda trečioje kartoje (F3) tik rasę žirnikų su kampuotais grūdais, o likimas žirnikų su apskritais grūdais panašiose sąlygose nevienodas: trečia dalis duoda tiktai rasę žirnikų su apskritais grūdais, o du trečdaliu— abiejų rūšių žirnikų reses.

Tokiu būdu matyt, jog žymės—grūdų apskritumas ir jų kampuotumas—sudaro vienetus, kurie prie hybridizacijos nesusilieja palieka savaimingi. Iš duoto pavyzdžio taip pat matyti, jog žymės elgiasi nevienodai: viena atsitinka dažniau negu kita ir kartoje F1 pirmoji privertė antrąją pasitraukti, bet jos nepanaikino, nes iš kur ji būtų vėl atsiradus kartoje F_2? Pirmoji žymė vadinama dominuojami (D), antroji—recesyva (R).

Dabar hybridizacija dviejų rasių su viena allelomorfų pora galima simboliškai prisistatyti šitaip: DD×RR (pakartojimas raidžių reiškia, jog paimti homozygotiniai individai, kurie turi vienodas tyrimos rūšies žymes iš abiejų gimdytojų). F_1 tegali būti DR+DR. Čia žymi tik dominuojamoji ypatybė D, bet latentiniai yra ir recesyvoji ypatybė R; visi individai vienodi ir heterozygotiniai. Kartoje F_2, tai yra iš DR×DR, galimos kombinacijos: DD+DR +RD+RR, arba 3 D : 1 R, arba 1DD : 2DR : 1RR. Tolimesnio vaisymosi kombinacijos:

1. RR×RR = RR
2. DR×RR = DR+RR
3. DD×RR = DR
4. DR×DR = DD+2DR+RR
5. DD×DR = DD+DR
6. DD×DD = DD.

Aišku, jog iš hybridizacijos dviejų rasių su viena skirtinga žyme negali atsirasti jokios naujos formos. Kas kita, kada hybridizuojamos rasės turi dvi arba daugiau skirtingų žymių Esama, pvz. vienos žirnikų rasės, kurios grūdai apskriti ir katyledonai geltoni, ir antros, kurios grūdai kampuoti ir kotyledonai žali. Trumpumo dėliai vadinsim atsakomas žymes: apskritumas-kampuotumas ir geltonumas-žaluma. Jei žirnikus apskritumo ir su žymėmis geltonumo apvaisysims žirnikais su žymėmis kampuotumo ir žalumo, tai kartoje F1 gaunamos tik žymės apskritumo ir geltonumo: jos dominuoja ant recesyvių žymių kampuotumo ir žalumo. Toliau dominuojančias žymes ženklinsim taip: A= apskritumas ir B=geltonumas, o recesyvas: a=kampuotuma ir b=žalumas. Tolimesnėj generacijoj F1 tarpusavio veisimosį galima laukti—ir bandymas šitą laukimą patvirtina—šios kombinacijos: AB, Ab, aB, ab, iš viso 16.

→	AB	Ab	aB	ab
↓				
AB	AB AB **apskr.-gelt. 1** I	Ab AB apskr.-gelt. 2 V	aB AB apskr.-gelt. 3 VI	ab AB apskr.-gelt. 4 IX
Ab	AB Ab apskr.-gelt. 5 V	Ab Ab **aps.-žalias 1** II	aB Ab apskr.-gelt. 6 IX	ab Ab apskr.-žalias 2 VII
aB	AB aB apskr.-gelt. 7 VI	Ab aB apskr.-gelt. 8 IX	aB aB **kamp.-gelt. 1** III	ab aB kamp.-gelt. 2 VIII
ab	AB ab apskr.-gelt. 9 IX	Ab ab apskr.-žalias 3 VII	aB ab kamp.-gelt. 3 VIII	ab ab **kam.-žalias 1** IV

Iš šitos lentelės matyt, jog gauta 4 skirtingos augalo rušys: 1) apskrita-geltona, 2) apskrita-žalia, 3) kampuota-geltona ir 4) kampuota-žalia. Ir gautos jos proporcijoje 9 : 3 : 3 : 1, butent, 9 dalys turi abi dominuojančias žymes; 3 dalys—dominuojančią žymę pirmos poros ir recesyvų—antros; 3 dalys—dominuojančią žymę antros poros ir recezyvų pirmos; 1 dalis — abi recesyvas žymes. Tiktai keturi lentelėje pabriežti tipai yra gryni ir, jei kiekvienam jų duoti toliau veistis vien tarp savęs, gali pagaminti nuolatinių vienodų tipų. Visi kiti, kaip sakoma, „mendeliuoja“, tai yra, toliau daugindamies eis Mendelio rastomis taisyklėmis. Iš lentelės taip pat matyt, kad prie hybridizacijos dviejų rasių su dviem skirtingų žymių porom, darant tam tikrą atranką, galima išauginti ir užfiksuoti dvi nauji ruši (paimtam pavyzdy: „apskrita -žalia“ ir „kampuota-geltona“). Lengva įsivaizduoti, koki iš to seka praktinė nauda, bet apie ją paskui.

Dar pakartojam, jog iš dviejų porų allelomorfų gauta 4 kombinacijos, kurioms atsako 4 nuolatinės formos. Iš trijų porų žymių gaunama 8 kombinacijos, kurioms vėl atsako 8 grynos formos. Apskritai galima pasakyti, kad iš n porų žymių gaunauma 2^n nuolatinių formų, iš kurių tiktai 2 atsako tėvams hybrido, o kitos yra visai naujos dar nebuvusios rušys.

Vis skaitlingesni tyrinėjimai sutinka su Mendelio principais. Vis delto ne visada randama taip paprastas ir aiškus jo atidengtų taisyklių veikimas, kaip tat matyt iš duotų pavyzdžių. Žymės (gėnos, paveldėjimo vienetos) ne visada randasi pavieniai-izoliuotai: kai kada randama dviejų ar daugiau žymių buvimas, visad surištų tarp savęs; sudarymas vienos žymės gali pareiti del keleto faktorių (pvz., levo ryklės žiedų spalva pareinanti Baur'u del 13 faktorių); esti atbulai, kad del vieno faktorio pareina kelios žymės (pvz., faktoris stokos gaminti pigmentą iššaukia albinosams ne vien baltą spalvą, bet ir raudonas akis). Kai kada tam tikra žymė pirmoje generacijoje dominuoja nepilnai: pvz., prie hybridizacijos mirabilis jalapa su raudonais ir baltais žiedais gaunama F_1 su šviesiai-raudonais žiedais. Atsitinka taip pat, kad tam tikra žymė vienam lauke dominuoja, o kitam ji yra recesyva.

Įdomus klausimas apie lyties paveldėjimą išrodo galimas rišti, žiūrint, kad vyriškoji ir moteriškoji lytis sudaro porą allelomorfų ir skaldos Mendelio taisyklėmis. Bet nauji tyrinėjimai parodė, jog čia painesnis dalykas. Amerikietis Wilson skaito (The Cell in Development and Inheritance. New York. Macmillan Co), kad žmogui (ir daug kitų) faktoris „vyriškoji lytis" randasi spermatozoide, kuris turi taip pat faktorį „moteriškoji lytis"; tokiu būdu spermatozoidas yra heterozygotinis. Moteriškas narvelis turi tiktai faktorį „moteriškoji lytis"—jis homozygotinis. Gametos vyriškojo elemento turi arba 10 arba 11 chromozomų, o gametos moteriškojo elemento po 11 chromozomų. Kad gimtu individas vyriškos lyties, reikia kad po apvaisinimo branduolyje būtų 21 chromozoma, o kad gimtu individas moteriškos lyties reikalingos 22 chromozomos.

Apskritai, dabar paveldėjimo faktoriai rišami su chromozomomis. Jau senai Nägeli buvo pasiulęs idioplazmos hipotezę. Idioplažma yra tai aktinga gyvos medžiagos dalis, kuri specifiniai formuoja organizmą; ji—paveldėjimo nešiotoja. Dabar išrodoma, jog hipotetinė idioplazma tikrai randasi narvelio branduolio chromatino substancijoje. Kad chromatinas iš tikrųjų vaidina svarbiausį vaidmenį narvelių individuolumo išlaikyme ir ju dauginimosi procese verčia manyti ypatingos peripetijos, per kurias pereina chromatinas narvelio dauginimosi procese, ir apribotas kiekvienai augalų ir gyvulių rasei chromozomų, šitų sudėtinių chromatino dalių, skaičius. Paveldėjimo gėnos Mendelio prasme, regimai, reikia rišti su chromozomomis, tikriau, su jas sudarančiais smulkiaisiais krisleliais. Chromozomų individualumo teorija pridera Boveri. Plačiau naujausių žinių apie palytėtą čia dalyką galima rasti prof. Maksimovo Cytologijoje, P., 1916.

Mendelio principai neprieštarauja evoliucijos teorijoms: jie lengvai sutaikomi su neo-darvinisto Weismann'o „germoplazmos" teorija. Weismann'u permainos somatinėje plazmoje paveldėjimo nefiksuojamos; fiksuojamos tiktai permainos germoplazmoje, kurios gali pasidaryti del to, kad įvairios germoplazmos vienetos

(determinantai) pastatyti nevienodose maitinimo šaltiniui sąlygose. Weismann perkelia kovą del būvio ir gamtos atranką į pačia germoplazmą. Rvux papildė Weismann'o teoriją, nurodydamas, jog germoplazmai maitinti svarbus viso kūno būvis, kaipo jos milieu: toks ar kitoks kūno būvis atsiliepia į germoplazmos determinantus; iš to išeina, jog kai kurios bent permainos kūno būvyje įtakos keliu determinantams gali, persiduoti papėdei. Prie šitos permainų rūšies pridera, spėjama, tokios morfologinės ir funkcijonalinės permainos, kurios ilgainiui atsiranda dėliai maitinimo, t^0, šviesos ir tt. veikimo Bechterev mano (Биохимическия системы и их роль в развитии организмов. „Рус. Врач" № 7, 1913), kad įgautų žymių perdavimas pavėldėjiman pareinąs del su įgaunamoms žymėms sutinkamai persimainiusių vidujinės sekrecijos organų syvų įtakos lytiniems elementams (resp. germoplazmai).

Mendelio idėjos rado nemažą pritaikinimą racionaliam augalų ir gyvulių auginimui. Apie šitą dalyką ypač plačiai pasakoja savo monografijoje (Менделизм. M., 1914) Maskvos Žemės Ūkio Akademijos profesorius E. Bogdanov. Bogdanov aprašinėja, kaip tapo išaugintos ir auginamos geistinos brangios avių, kiaulių, raguočių, arklių ir kt. veislės. Jau senai prieš mendelizmo atsiradimą prityrę augalų ir gyvulių augintojai, eidami apčiuopamai, pasiekdavo gerų įvykių, bet tik su mendelizmu pasidarė galima tas darbas dirbti visiškai sąmoningai ir apsisaugoti nuo pripuolamumų. Kalifornietis Burbank, vaduodamas Mendelio dėsniais, išaugino kaktusą be dyglių ir slyvas be kaulelių.

Paveldėjimo nagrinėjimas žmogui nepalyginti sunkesnis ir painesnis, kaip augalams arba gyvuliams. Ant žmogaus netenka eksperimentuoti, žmogus veisiasi negausingai, patsai veisimos labai dažnai dirbtinai reguliuojamas, auga ilgai. Vis delto ir šitoje srityje surinkta nemaža medžiagos, kurioje taip pat galima rasti Mendelio taisyklių veikimas. Taip pastebėta, kad akių spalva paveldoma Mendeliu: tamsios akys dominuoja. Gabumas prie muzikos esąs recesyva žymė. Paveldomos visokios konstitucionalinės ypatybės ir anomalijos (pvz., liekūs pirštai, hemofilija ir tt.); paskutiniosios-dažniausia, kaipo recesyvos žymės. Jau šio straipsnio įžangoje kalbėta, kad paveldėjimo rolė ypatingai akcentuojama dvasios ligose. Berods, šitai sričiai priklauso gausingesni pastebėjimai, remiantys gausingesne medžiaga. Ties jais apsistosim bent kiek ilgiau.

Ypač įsidėmėtinas darbas amerikiečių Rosanoff ir Orr (A Study of Heredity in the Light of the Mendelian Theory. Am. Jour. Susanity, Oct., 1911). Jie ištyrė 72 šeimynas, kurios reprezentavo 206 vedusias poras, iš viso su 1097 ainiais. Rosanoff ir Orr paėmė dvasios ligos pradą plačia socialine prasme, kada sergąs reikalingas globos ar patalpinimo tam tikron įstaigon, manydami, jog tarp įvairių nozologinių dvasios ligos vienetų esama pakankamai panašumo, kad suvestų jas vienumon. Tik visi ligos atsitikimai su aiškiai išorine etiolija atmesti. Pogrindinė

sąlyga, del kurios gali pareiti proto liga, kalbamųjų autorių definuojama, kaipo neuropatinė konstitucija. Tokiu būdu jie įvedė koncepciją nevienodo paveldėjimo (dissimilar heredity): neuropatui su viena ligos forma vaikas ar ainis gali būti neuropatu su kitokia ligos forma. Jie įvedė taip pat recesyvumo laipsnių koncepciją: esama neuropatinių žymių, kurios yra recesyvos santikyje su norma, bet ant kitų neuropatinių žymių jos dominuoja. Šitai koncepcijai paaiškinti cituojame čionai vieną paveikslą. Tūlas asmuo, sergąs maniakal-depresyvu psichozu vedė normalę, bet su epilepsijos apsunkintu paveldėjimu, moteriškę. Jeigu D paženklinti dominuojančią normą, o R—recesyvą neuropatinę žymę (m.-d. ps.) ir r taip pat recesyvią žymę tik dar didesnio laipsnio (epil.), tai aprašomą suporavimą ir jo galimas pasekmes simbolingai galima prisistatyti šitaip: RR×Dr= DR+Rr. Iš čia matyt, jog vaikai gali būti arba normalus (DR) arba sirgti maniakal-depresyvu psichozu, bet ne epilepsija (Rr). Aprašytoje šeimynoje buvo 6 vaikai: 3 normalus, 1 su maniakal-depresyvu psichozu ir 2 mirė maži.

Čia neįeisim į Rosanoff—Orr'o išskaičiavimų detales. Jų rezultatas šis: Iš viso ainių skaičiaus 351 rasta neuropatai, kas arti atsako tam, kas galima buvo laukti pasiremiant Mendelio proporcijomis. (359). Visai normalių rasta 586 (teoretiniai laukiama 578).

Kadangi kalbamųjų autorių išvados labai įdomios ir svarbios, jos čia duodamos beveik in extenso. 1) Neuropatinė konstitucija persiduoda iš generacijos į generaciją, kaipo žymė recesyvi normai (Mendelio dėsnių prasme). Galima laukti; a) kada abudu gimdytojai neuropatai, visi jų vaikai bus neuropatai; b) kada vienas gimdytojų normalus, bet su neuropatiniai nuo senuolio apsunkintu paveldėjimu, o kitas gimdytojas neuropatas, pusė vaikų bus neuropatai ir pusė normalus, bet galį perduoti neuropatinę konstituciją savo vaikams; c) kada vienas gimdytojas normalus ir su grynu paveldėjimu, o kitas neuropatas, visi vaikai bus sveiki, bet gali perduoti neuropatinę konstituciją savo vaikams; d) kada abudu gimdytojai normalus, bet kiekvienas su neuropatiniu apsunkinimu nuo vieno iš senuolių, ketvirta dalis vaikų bus normali ir negalinti perduoti neuropatinės konstitucijos savo vaikams; pusė vaikų bus normali, bet galinti perduoti neuropatiją, ir likusioji ketvirta dalis bus neuropatai; e) kada abudu gimdytojai normalūs, bet vienas su grynu paveldėjimu, o kitas su neuropatiniai nuo vieno senuolių apsunkintu, visi vaikai bus normalus, bet pusė jų negalinti perduoti neuropatijos, o kita pusė galinti; f) kada abudu gimdytojai normalus ir su grynu paveldėjimu, visi vaikai bus sveiki ir negalinti perduoti neuropatijos savo vaikams. 2) Pasitaisomieji psychozai, nors recesyvus normai, dominuoja ant epilepsijos ir panašių suirimų. 3) Įvairus kiti klininiai neuropatijos apsireiškimai yra tarp savęs neuropatiniai ekvivalentai, tai yra, jie—vienodo recesyvumo laips-

nio, o jų reiškiniai pareina nuo ligonio asmenybės, aplinkinių salygų etc. 4) Visi neuropatiniai vaikiai, kurie paeina iš suporavimo ketvirto tipo (žrk. 1, d), gali turėti teoretiniai tik lygius defektus, o ne defektus nevienodo recesyvumo laipsnio. 5) Tik apie 1/4 neuropatijos atsitikimų reikalauja patalpinti į tam tikras įstaigas. Apskritas neuropatijos dažnumas maždaug 1,5 lig 2% viso gyventojų skaičiaus. 6) Apie 30% viso gyventojų skaičiaus, nors nereiškia aktingų neuropatijos žymių, turi savyje latentinių neuropatinių galimumų nuo protėvių ir tam tikroms sąlygoms esant (atatinkamas suporavimas) gali jos apreikšti savo vaikuose.

Įdomi studija Davenport'o ir Weeks'o (cit. iš White. Eugenics ant Heredity in Nervous and Mental Diseases. I tome „Modern Treatment of Nervous and Mental Diseases"), kurie irgi dirbo mendelizmo įtakoj. Jie konstatuoja paveldėjime ryšį tarp silpnaprotybės ir epilepsijos (genuininės). Jie spėja, kad viena ir kita pareinančios del stokos kokio tai ypatingo faktorio, reikalingo visiškam normaliam išsivystimui. Jeigu gimdytojai buvo epileptikai arba silpnapročiai, jų vaikai bus irgi tokie pat. Normalūs tėvai, kurie turi vaikus epileptikus, turi paprastai ir artimus gimines su žymiais neuropatiniais defektais. Kada abu gimdytojai, nors patys ir neturi neuropatijos žymių, bet turi apsunkintą paveldėjimą, apie 1/4 dalies (paprastai 30%) jų vaikų defektingi. Goddord (ib.), stebėjęs keletą suporavimo atsitikimų silpnapročių su silpnaprotėmis, rado, kad visi jų vaikai buvo silpnapročiai.

Nedaug, bet įdomios medžiagos duodama straipsnyje Azbukino (Принципы Менделя и матеріалы к примѣненію их в ученіи о наслѣдственности. „Труды Моск. Пс. Клиники" N 2, 1914). Mikčiojimas vienam jo atsitikime buvo perduodamas, kaipo dominantas. Hemikranija perduodama, kaipo recesyva žymė. Dviejuose atsitikimuose cirkuliarinio psichozo šitas psichozas ligonių genealogijose figuruoja, kaipo dominantas. Pažiūros į šitą psichozą ivairių autorių nevienodos: vieni laiko jį dominuojančia žyme, o kiti recesyva. Cirkuliariniai (afektiviniai) psichozai paveldomi, kaipo tokie—be transformacijos ainiuose: Azbukino cituojamieji autoriai išrodinėja, jog tarp afektivinių psichozų ir schizofrenijos (dementia praecox) paveldėjime ryšio nėra. Azbukin taip pat palietė paveldėjimo gabumų klausimą—prie muzikos, literatūros, mokslo—ir randa, pasiremdamas savo pavyzdžiais, kad tarp nurodytų gabumų esama giminybės, nes iš vienos šeimynos išeina dažnai visaip apdovanoti žmonės.

Ties paveldėjimo ypatybėmis atskirų pavaldomųjų nervų ligų (pvz., Huntingtон'o chorea, Shomsen'o liga, visokios muskulinės atrofijos ir distrofijos ir t. t.) mes čionai neapsistosim. Galima benarai pasakyti, kad surinktų genealogijų medžiagoje Mendelio principų veikimas observuojamas dažnai, nors nevisada aiškiai. Reikia prisiminti ypatingas paveldėjimo nagrinėjimo sun-

kumas žmonėms. Patsai mendelizmas nevisada sutalpinamas į lengvas schėmas: matėm, kad viena žymė gali pareiti del sudėtinio veikimo daugelių faktorių ir atbulai!

Iš mendelizmo galima pasemti daug nurodymų eugenikai—mokslui apie žmonių veislės pagerinimą. Eugenikos pasistatomų uždavinių svarbumui iliustruoti paimsime kelius skaitmenis iš jau cituoto White'o. 1910 m. sausio 1 d. Am. Suv. Valstybių psichiatrinėse ligoninėse buvo 107454 ligoniai ir tais metais tapo priimta 60603. Čia nepriskaityti epileptikai, visokie degenerantai—prasikaltėliai, nebyliai, akli etc. Komentuoti šitos armijos atnešama žala ir kalbėti apie reikalą ieškot būdų jai sumažinti, tur but, nereikia. Mendelizmas duoda galimumo gan gerai numatyti suporavimo sekmes: jo dėka galima racionalinė profilaktika. Jos idėjoms praplatinti tarnauja vis augąs visuomenės supažindinimas su paveldėjimo klausimais. Daug šalininkų turi reikalavimas butinų sveikatos patikrinimų įvedimo norintiems apsivesti. Visuomenėje reikia išlavinti ir sustiprinti socialinis instinktas ir prievolės jausmai: tam padės švietimo pakėlimas.

Germoplazma, paveldėjimo nešiotoja, nepalieka priderėjimo nuo išorinių kūnui įtakų. Iš žalingųjų įtakų pirmon vieton statytinos—alkoholis ir syfilis; su jų nešama žala reikalinga smarkiausia kova. Svarbus taip pat bendras gyvenimo buvio ir higieninių darbo sąlygų pagerinimas; tai yra socialinės įstatimdavybės darbas.

Kai kurių siūloma bepročių su apsunkintu paveldėjimu sterilizacija vargiai įvykdama. Pati gamta stengiasi atsipalaiduoti nuo negeistinų gaivalų: tarp jų didelis mirtingumas. Pastebėtas palinkimas psichopatų sueiti į poras tarp savęs, kas veda prie pagreitinto išsigimimo ir išnykimo. Mott (The inborn Factors of nervous and mental Disease. „Brain", 2-3 1911) yra pastebėjęs taip vadinamas onticipacijas, būtent individams su apsunkintu paveldėjimu liga pasireiškianti jaunesniam amžiuje; tame pasirodo tendencija pagreitinti išsigimimą. 50% su viršum savo atsitikimų Mott rado, kad vaikas susirgdavo ant 25 metų ankščiau negu tėvas. Daug vaikų iš sergančių dvasios liga tėvų yra imbecilai, t. y. serga iš prigimties. Heron (cit. iš White'o) savo statistine medžiaga rodo, jog palinkimas vaikų iš psichopatinių šeimynų tapti dvasia nesveikais visų didesnis tarp pirmiau gimusių ir paskui, ypač po ketvirto vaiko, puola.

Baigdamas, noriu pasinaudoti šito rašinio duodamąja proga ir prašyti gerb. draugų, kuriems tenka siuntinėti ligonius į mūsų Psichiatrinę ligoninę, tarp kitų duodamų anamnezinių žinių surinkti ant vietos ir žinių apie ligonio paveldėjimą. Ant vietos tos žiniuos galima surinkti ir pilniau ir lengviau. Ligonius ligoninėn dažnai pristato svetimi arba tolimi žmonės, iš kurių ne ką tesužinosi. Tuo tarpu ligonių genealogijos turi mokslinę vertę, o kai kada ir tiesioginiai praktinę, palengvindami diagnozės nustatymą.

Apie ypatybes ir veikimą Capsellae Bursae Pastoris.

Prov. Mažonas.

Kadangi gauti Hydrastis Canadensis dar šiandien gana sunku, o karo metu ir visai negalima dėliai susisiekimo nutraukimo su Amerika, taipo nebeužderant paskutiniais metais pakankamai. Skalsėms (Secale cornut.), o stiptinių vaistų tiekimo klausimas gana paaštrėjo ir tuo būdu vertė žinovus, terapentams reikalaujant, daryti bandymus ir mėginimus su kai kuriais augančiais Europoje augmenimis, kurie galėtų pakeisti gydyme aukščiau nurodytus vaistus. Daugelio autorių nurodymu, geriausiu pavaduotoju Hydrastis ir Secalis cornuti ir tinkamiausiu savo hemostiptiniu veikimu yra Capsella bursae pastoris (piemens tarbikės) iš šeim. Cruciferae skyrius Capselliucae.

Auga jos visam beveik pasauly, išskyrus atogrąžas ir arktijas, ypač mūsų sausose pievose ir pievotose kalvose. Svarbiausius darbus padarytus iki šiam laikui šios žolės sudėčiai ir jos veikimui ištirti, paduosiu čia žemiau. Kadangi šiuo klausimu Vakarai yra gana susidomėję, tyrinėjimai daromi ir toliau.

Aptiekorius Liudvik kröber Münchene—padarė visą tyrinėjimų eilę su Extr. fluid. Caps. bursae pastoris. Konstatuoti šie daviniai: spalva tamsiai ruda, skiedinys giedras arba mažumą drumsčias; savotiško, iš dalies bent kiek Extr. secalis cornuti primenačio kvapo; skonis apykartis. Senas preparatas vandeniu skiedžiasi neduodamas sedimento, naujas preparatas bent kiek drumsčiasi. Sedimentas nuo skysčio atkoštas lengvai išsileidžia keliuose lašuose šarmo skiedinių (Kon, Na OH, NH_3 OH). Tannatai (1 : 10) iš visai gryno ekstrakto išskiria gausingai sedimento Fe_2 Cl_6 dažo skiedinį tamsiai, 90° spiritas labai drumsčia; kiek pastovėjus iškrinta dervingas sedimentas. Specifinis svoris prie 19° 1,06,—1,12. Sausos ekstrakto liekanos maž daug 20%. Pelenų 3,8%. Rapp'o sistemą titruojant 20 k. cm. N/100 ištraukos HCl iš 2.0 ekstrakto arba sausos žolies (Indicatorius Mettylrot) suvartota 17 c. cm. N/100 KOH.

Čia verta pastebėti, kaip iš Kröberio darbo matyti, kad senas preparatas su vandeniu nedrumsčiasi, bet šviežias drumsčiasi. Čia, matyti, ilgainiui nusėda iš exstrakto kompaktinė dervinė masė, kuri, kaip jau buvo minėta, tirpsta šarmuose. Todel kröber kitoj vietoj pasiūlo, rengiant preparatą (ekstraktą), pridėti šarminių druskų tam tikrų valentų, kad išvengtų dervinės masės iškritimo, kuri jo nuomone turi taip pat fiziologinio veikimo ir terapentinės reikšmės. Be to kröber pastebi dar kitas fizines ypatybes ir farmakodinamiką, bet šios, jo paties nuomone, dar galutinai neištirtos, todel ir aš čia jų neliesiu.

Nuo kurių dalių ir kurių esančių augmenyje veikiančių substancijų pareina jo hemostiptinis veikimas—į šį klausimą daug yra atsakymų ir, kaip paprastai, vieni teigiami, kiti neigiami.

D-ras Ph. Bodinus Bielefelde išskirtame su Pb $(CH_3 . CO_0)_3$ pagalba sedimente mėgino rasti alkaloidų. Alkaloido nerasta. Bet destiliuojant Extr. fl. Capsell. bursae pastor. jausti aiškiai pėdsakai kokios eteriškai gana gerai kvepiančios medžiagos, kuri dar reikalauja ištyrimo, ir allylgarstyčių aliejaus. Taip pat surasta Ac. bursaliomm. D-s Bodinus yra tos nuomonės, kad veikimas Extr. fl. Capsellae bursae pastoris pareina ne nuo vienos kurios esančios augale veikiančios medžiagos, bet nuo bendros visų medžiagų, įeinančių minėto ekstrakto sudėtin, kombinacijos.

Prof. D-ras Wasicky—Vienoje apskritai atmeta gerą veikimą Capsellae bursae pastoris ir jos preparatų. Taip pat, kaip ir Bodinus, preparatus analizuodamas alkaloido nerado ir kitos veikiančios substancijos gryname pavidale negavo.

Jo pagrįsta eksperimentais nuomone, matomasis veikimas pareina nuo didelio procento esančių augmenyje kalijaus junginių, kurių yra pelenuose apie 40% K_2O pavidale. Wasicky mano, kad veikimas pareina iš kalijonų (kalijaus jonizacijos), veikiančių į lygiąsias raumenų pluskas (glatte Meuskelfasern) ir tuo būdu jaudinančių gimdos muskulatūra. Bet kadangi veikimo dėliai, nuolat reikalingos vis didesnės dozos, kad pasiektų reikalingą tam tikslui sujaudinimo laipsnį, o dėliai greito K. išėjimo tas sunkiai pasiekiama ir kadangi, to nežiūrint, veikimo efektas yra gana trumpas, o su nuodingumu K veikimo organizme, reikia vis del to skaitytis.—Wasisky'o nuomone Capsella bursae pastoris ir jos preparatai pamainyti Secal. cornut. ir Hidrastis negali.

Kaip tik prie priešingų aukščiau nurodytiems autoriams išvadų prieina H. Coppenberg Berlyne, kartu su Prof. D-r. Boruttau. Jie rado augmenyje keletą alkaloidų ir veikiančių bazinių substancijų būtent: Choliną, kuris dalinai surištas su organinėmis rūkštimis, dalinai su acethyl grupe; Tyramin (p-oxyphenyl Acethylamin) ir bazė, didinanti kraujo spaudimą, konvulsinius judėjimus; jos ypatybės, taip cheminės, taip farmakologinės, labai panašios į nikotiną, Čia, matyti, turima reikalo su ketvirtine amonijaus baze. Coppenburg'o nuomone, galimas daiktas, kad vienkart su nurodytais alkaloidais augmenyje yra ir kitų medžiagų, panašių į Sparteiną, veikiančio širdį.

Nusodinimas amonijakaliniuose skiediniuose su pagalba Pb. $(CH_3 . C00)_3$ nė kiek nekliudo ištirti vertę Extr. Bursae pastoris. [1]) Šis sedimentas, autoriaus nuomone, visai nieko neveikia, o veikiančios bazės, kurios panašios į sudėt. dalį Secalis cornui (būtent: Ac. sclerotinic. ac. sphacelinicum), pereina į filtratis. Autorius nurodo, kad rengiant preparatus reikėtų naudotis šituo nevienodu minėtų bazių tirpimu ir tuo keliu neveikiančias dalis ir bazes pašalinti, kad preparatas neturėtų savyje kitaip veikiančių medžiagų.

Kada terapeutai galutinai pripažins gydančią reikšmę Cap-

[1]) Čia, kaip tik matyti, yra nuomonių skirtumas Coppenbergo nuo Kroeber, Wasicky, nes tie pastarieji kreipia daugiau domės į sedimentus.

sellae bursae pastoris, manau, kad ir racionalinio prirengimo metodai bus lengvai surasti. Kokie bus terapentų mėginimų vaisiai —šiandien padaryti sprendimo dar negalima; galima betgi tikėtis, kad jie duos geresnių vaisių, negu šiandien kad turime.

Tas pats profesorius Wasicky, visašališkai ir nuodugniai ištyręs ir taikynęs terapijoje, nurodo, kad šaknis Primulae officinalis (vera) ir Primula elatior, fam. Primklaceae, kaipo expectorans, lengvai ir tinkamai pakeičia Rad. Senegoe ir Ipecacuanhae. Terapijoje vartojama 1—2% dekoktai, kas rodo kad veikimas stipresnis už senegą bent 5 kartus. Džiovinant primulos šaknis jaučiamas panašus į anyžiaus ir Methylsalicylo rūksties esterį, kuris pareina iš dalinio hidrolizo dviejų glikozidų, panašių į viens kitą, būtent: Primverino, Primulaveriu. Jiems skilstant pasidaro esteriai: Methyl—B Methoxyresorcino rūkšties ir Methyl—m Methoxysalicylo rūkšties. Veikiančiosios dalys primulėj yra saponinai (kaip ir senegoj), kurių primulos šaknis turi palyginamai labai daug.

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Raportas

X Konferencijai Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus Genevoje 1921 m.

I.

Lietuvos Raudonasis Kryžius įsteigtas 1919 metais sausio 12 dieną.

Atskirų asmenų inicijatyva tą dieną buvo sušauktas visuotinis susirinkimas, padėjęs Draugijai pamatą vikdyti Raudonojo Kryžiaus uždavinius Lietuvoje išrinkimu Vyriausiosios Valdybos.

Valdibon įėjo Pirmininkų Dr. Rokas Šliūpas, Vice—Pirmininku p. Julija Damijonaitienė ir nariais: Kun. Kan. Šaulys, p. L. Raupienė, Dr. Jurgis Alekna, Dr. Steponas Balčikonis ir p. Makauskis.

Tuomet Lietuvoje,—krašte po Didžiojo Europos Karo nualintame ir suvargintame, naujai Valstybei tik besikuriant,—nebuvo jokių priemonių kovai su stichijos priešais—ligomis.

Karui vis dar besitęsiant (su bolševikais) Lietuvos Raudonajam Kryžiui teko pirmučiausia kreipti dėmesys į steigimą ligoninės, skirtos karių reikalams. Karo vadyba tuomet dar neturėjo savo ligoninių, o kontingentas fronto ligonių vis ejo didyn,

Draugija su mažiausiomis savo lėšomis iš narių mokesčių tuojau organizavo Kaune darbus gaminimo reikalingų ligoninei skalbinių, inventoriaus, darė remontus, kreipėsi į Valdžią prašydama reikalingų tam tikslui lėšų. Buvo pagamintas „Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Statutas," kurį patvirtinus Lietuvos Valdžia netrukus asignavo 147.980 auksinų; jais Lietuvos Raudonasis Kryžius ir užmezgė savo veikimo pradžią.

Sausio 31 dieną tų pat 1919 metų jau pradėjo veikti I L. R. K.

Ligoninė su 60 lovų; netrukus tas skaičius buvo padidintas iki 120, laikomas iki metų galo. Pradžioj ligoninės veikimo buvo daug sunkumų del stokos reikalingų ligoninei daiktų, bet pradėjus šiek tiek plaukti aukomș jau kovo mėnesį ligoninė įėjo į ta vagą, kurioje galima buvo dirbti įprastai.

Tokia skirta sužeistiems ligoniams kariams ligoninė nepatenkino fronto reikalų. Armijoje buvo daug ligonių su užkrečiamomis ligomis. Be to, tuo pat laiku plūdo per Lietuvą ir į Lietuvą Didžiojo Karo aukos—tremtiniai ir belaisviai, savo vargingoje kelionėje nešdami su savimi visokias epidemijas. 1919 metų pradžia Lietuvoje ir pasireiškė siaučiančiomis užkrečiamųjų ligų epidemijomis, pasiekusiomis ir Lietuvos armiją. Ypač sunki tuomet buvo šiltinių epidemija.

Lietuvos Raudonasis Kryžius ginti kraštui nuo gresiančio epidemijos pavojaus ūmu laiku įsteigė kitą ligoninę, skirdamas ją išimtinai užkrečiamosioms ligoms. Vasario 20 dieną ir pradėjo veikti II L. R. K. Ligoninė, pasiruošusi laikyti 200 lovų. Joje buvo gydomi kaip ligoniai kariai ir Lietuvos karo belaisviai, taip ir tremtiniai, pabėgėliai ir Didžiojo karo belaisviai.

Tų pat metų pradžioje Lietuvos Raudonasis Kryžius darbavosi ir kitoj srityj: susitarus su Lietuvos Valdžia, buvo sumanyta susižinoti su bolševikais įkaitų pamainų reikalais. Kovo mėnesį Dr. Rokas Šliūpas ir Valdybos narys p. Makauskis kelius kartus tuo tikslu važinėjo į Žaslius derėtis; teisybė, tose derybose realių rezultatų nebuvo pasiekta.

Karui einant didyn ir prasidėjus kovoms Dvinsko kryptimi, esančios dvi ligoninės buvo per toli nuo fronto. Karo vagybai pranešus, kad Panevėžyje reikalinga esanti ligoninė ir pasiūlius įsteigti ją Lietuvos Raudonajam Kryžiui, Vyriausioji Valdyba birželo mėnesį pradėjo tuo tikslu organizacijos ir prisirengimo darbus. Buvo surastas butas, padaryti atatinkami remontai pritaikinti butui prie ligoninės reikalų. Liepos 8 dieną III L. R. K. Ligoninė jau pradėjo veikti. Ji buvo atidaryta su 200 lovų, ir metų gale—praplėsta iki 250 lovų.

Tolimesniame gyvenimo bėgyje Karo vadybos Sanitarijos Skyriui susiorganizavus ir pradėjus steigti savo ligonines, Lietuvos Raudonajam Kryžiui teko susiaurinti savo darbo dirvą.

Ankštame ir labai suspaustame Kaune isteigtai Karo ligoninei nebuvo vietos prasiplėsti iki Karo vadybos pageidaujamam didumui. Tuo tikslu keletą kartų buvo kreiptasi i Lietuvos Raudonąjį Kryžių su pasiūlymu pereiti kitan butan, užleidžiant II L. R. K. Ligoninės butą. Ligonių skaičiui sumažejus Lietuvos Raudonasis Kryžius gruodžio mėnesio 10 dieną tą ligoninę likvidavo.

Baigiantis 1919 metams, būtent: lapkričio 15 dieną Lietuvos Raudonasis Kryžius atidarė savo vaistinę. Jos tikslas buvo tarnauti savo ligoninėms, vienkart paliekant naudinga ir visuomenei, kuriai buvo duodami iš jos vaistai kiek pigesne kaina, nekaip privatinėse vaistinėse.

Bendroj apžvalgoj Lietuvos Raudonojo Kryžiaus 1919, metų veikimo pastebima, kad visose trijose jo ligoninėse buvo gydomi ir slaugomi 4042 ligoniai, daugiausia kariai. Ligonių dienų bovo per metus 80197. Visų triju ligoninių išlaikimas Lietuvos Raudonajam Križiui apsėjo 1606675 auksinai 71 sk. Prie ligoninių buvo laikomas personalas iš 99 šmonių, kurių tarpe daktarų buvo 7, gailestingųjų seserų—17 ir raštinės tarnautojų 13.

II

1920 metų pradžioj Lietuvos Raudonasis Kryžius toliau varė savo darbą, palaikydamas ir tobulindamas abi palikusi savo ligonines: I—Kaune, II—Panevėžyje.

Kaip ir praėjusiais metais ši žiema pasižymėjo skaudžiomis šiltinių ir influenzos epidemijomis. Nei Valdžiai, karu užimtai, nei Raudonajam Kryžiui, organizacijai jaunai ir neturtingai, kovoti su tomis epidemijomis visai intensingai negalima buvo, tuo labiau, kad nebuvo ir reikalingų priemonių: vaistų, dezinfekcijos kamerų, skalbinių. Lietuvos Raudonasis Kryžius tuo tikslu net buvo susižinojęs su Terptautiniu Raudonojo Kryžiaus Komitetu, prašydamas atsiųsti kelius dezinfekcijai aparatus su atatinkamu prie jų personalu, ir taip pat skalbinių. Susižinojimas tas, teisybė, pageidaujamų vaisių nedavė.

Viena svarbiausių tų epidemijų priežaščių—tai tremtinių įnešimas ligų iš Rusijos. Vedant su bolševikais karą, negalima buvo organizuoti tvarkingas tremtinių grąžinimas be tam tikrų vykdomų Maskvos ir Kauno sutarčių. Tuo tikslu Lietuvos Raudonasis Kryžius sumanė padaryti pradžią tokiems susitarimams, sudarydamas tam tikslui Specialinę Komisiją ir komandiruodamas ją Maskvon. Vasario mėnesį su tam tikrais įgaliojimais ta Komisija, nuvykus Maskvon pradėjo tartis ir pagaliau kovo 17 dieną grįžo Kaunan su tam tikra sutartimi, kuri siaurai lietė tiktai įkaitus—pamainas esančių Kaune bolševikų į esančius Maskvoj Lietuvos piliečius.

Tuo tarpu Lietuvos Raudonajam Kryziui pradėjo plaukti aukos iš Amerikos. Bolševikų pavojus pasiekė Amerikos lietuvius, ir jie lengvindami mums karo padarinius gana gausiai aukojo pinigais, rūbais. Didelis rūbų transportas, Kauno kainomis įvertintas ant sumos apie 2000000 auksinų, buvo gautas kovo mėnesį. Lietuvos Raudonajam Kryžiui, kurio vardu tie rūbai buvo atsiųsti, buvo pavesta išdalyti dykai nukentėjusiems nuo karo lietuviams. Buvo sudaryta prie Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Komisija įvykdyti aukojusių norui. Žymčtieji rūbai buvo nusiųsti į labiausiai nukentėjusias pafrontės vietas, buvo pavedamą sudarytoms tam tikslui Komisijoms viskas išskirstyti teisingai kreipiant dėmesį pirmučiausia i prieglaudas. Daug buvo išdalyta ir atskiems asmenims iš varguomenės, kaip toliau po Lietuvą, taip ir pačiame Kaune. Nemaža rūbų dalis parėmė padegėlius po atsitikusio Kaune didelio gaisro. Dalijimas ir skyrstymas traukėsi kelius mėnesius.

Atlikimui tokios paramos varguomenei po Lietuvą buvo labai naudingi Raudonojo Kryžiaus Skyriai. Į tai buvo atkreiptas dėmesys ir padaryti žygiai suorganizavimui po visą Lietuvą Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Skyrių, kurie galėtų atlikti nors mažus vietos uždavinius, palaikydami nuolatinius ryšius su Vyriausiąją Valdyba. Tokių Skyrių tais motais susiorganizavo iki 75. Dauguma iš jų rimtesnių darbų neparodė, del stokos vietose inteligentų, keletas ir visai likvidavosi, bet nemaža jųjų veikia iki šiol, globodami prieglaudas, suteikdami varguomenei paspirti ir medicininę pagalbą.

Tuo laiku Karo Vadybos Sanitarijos Skyrius išsiplėtė užtektiname maštabe, atidarė savo Karo ligoninėje visokių skyrių, ir prisipildžius jiems ligonių reikalingumas Kaune I L. R. K. Ligoninės sumažėjo. Be to buvo jau manoma apie taiką su bolševikais ir greta jos pritaikinimą Lietuvos Raudonojo Kryžiaus darbuotės prie taikos meto. Sumažėjus fronto ligonių skaičiui, Vyriausioji Valdyba savo posėdyje Gegužės 11 d. nutarė likviduoti Kaune savo I ligoninę, kaip pritaikinta sužeistiems kariams, paliekant ją civiliams. Tuomet buvo priimti reikalingi tam tikslui remontai. Susitaręs su Sveikatos Departamentu turėdamas galvoje Aukštesniųjų Kursų reikalus, Lietuvos Raudonasis Kryžius pradėjo rengti prie I L. R. K. Ligoninės šiuos skyrius: 1) akušerijos, ginekologijos, 2) ausų, nosies ir gerklės ligų ir 3) akių. Ten pat buvo steigiama ir poliklinika su skyriais: chirurgijos, vidaus ligų, moterų, gerklės, nosies, ausų, akių ir dantų. Susitarus su tuo pat Departamentu I L. R. K. Ligoninėje buvo steigiamos 25 lovos, skiriant jas neturtingiems ligoniams.

Tuo pat laiku Lietuvos Raudonasis Kryžius pradėjo rūpintis ir invalidais, Rasta buvo reikalinga įsteigti jiems prieglaudą. Tuo tikslu buvo padaryti žygiai invalidų suregistravimui, suradimui atatinkamos prieglaudai vietos ir, kadangi vien tik savo lėšomis steigti tokią prieglaudą Lietuvos Raudonasis Kryžius neišgalėjo, buvo kreiptasi į Lietuvos Valdžią pašalpos. Pasirodžius mažam skaičiui išreiškusių noro apsigyventi tokioj prieglaudoj (viso 9) ir priegtam nerandant atatinkamo buto, iki šiol prieglauda neįsteigta ir laukiama geresnių sąlygų.

Vasaros gale, susidarius tam tikroms politinėms aplinkybėms, kada Vilniaus kraštas perėjo Lietuvos Valdžios žinion ir siaučiant tame krašte šiltinėms ir net cholerai, Lietuvos Raudonasis Kryžius prisidėjo prie organizuotų tam tikrų skrajojamų būrių medicinos pagalbai teikti. Tokiems būriams Raudonojo Kryžiaus buvo asignuota 40000 auksinų teikimui pašalpų sugriautoms ir suvargusioms šeimynoms.

Rugsėjo mėnesį, gautomis žiniomis iš Rusijos Lietuvon vyko apie 60000 tremtinių. Reikėjo steigti tam tikslui tremtiniams punktai. Tuo reikalu Draugijos pirmininkas Dr, R. Šliūpas su Vidaus Reikalų Ministerijos atstovu važinėjo Vilniun ieškodamas atatinkamų vietų. Rezultate prie įsteigto Vidaus Reikalų Ministerijos

tremtinių punkto Lietuvos Raudonasis Kryžius isteigė ambulatoriją, apstatęs ją reikalingu inventoriumi, suteikus tam skalbinių.

Kiek laiko praslinkus, Lietuvos Valdžiai iš Vilniaus pasitraukus, įsteigta ambulatorija tenai paliko vykdyti ir toliau savo uždavinius.

Bet tuo tarpu tremtinių kelias iš Rusijos pasikeitė: vietoj Vilniaus kelio tremtiniai pradėjo plaukti Lietuvon jau per Dvinską, Ilauką ir Abelius. Čia Lietuvos Raudonasis Kryžiu isteigė kitą savo ambulatoriją Ilaukėj, kurią patogumų dėliai gruodžio mėnesį perkėlė į Abelius. Ši ambulatorija, gyvenimui reikalaujant, buvo praplėsta į ligoninę su 25 lovomis ji veikė iki metų galo.

Tuo pat laiku buvo atkreipia akis į gailestingųjų seserų dalyko organizavimą. Karo metu ligoninėse buvo naudojamasi tomis seserimis, kurių galima buvo rasti. Lietuvos Raudonasis Kryžius sutvarkymui seserų dalyko įsteigė prie I L. R. K. Ligoninės tam tikrus kursus. Pirmoji laida, prasidėjusi Rugsėjo 16 diena, pasibaigė išleidimu 24 prirengtų g. seserų. Vėliau prasidėjo antroji laida, kuri tęsiasi iki šiol. Tie kursai buvo organizuoti prie I L. R. K. Ligoninės. Prie tos pat ligoninės organizuoti ir akušerių kursai, jau išleidę 25 akušeres.

Metų gale fronto reikalais Lietuvos Raudonojo Kryžiaus buvo organizuotas medicinos pagalbos būrys, kurio uždavinys buvo teikti medicinos pagalba ne tik veikiantiems fronte kariams, bet ir vietiniams civiliams gyventojams.

Praėjusiems metams baigiantis is amerikiecių lietuvių buvo gauta gausi auka 600000 auksinų pagerinimui veikiančios fronte kariuomenės būvio. Lietuvos Raudonasis Kryžius skubotai ryžos ir apsiemė pagaminti už tą sumą frontui kailiniukų. Kadangi Lietuvoje tokių kailiniukų pirkti negalima, reikėjo ūmu laiku supirkinėti avikailius, ūmu laiku organizuoti Kaune jųjų išdirbimą ir pasiuvimą. Viso kailiniukų buvo pagaminta per 2000 ir padalyta kariuomenės dalims ir intendantūrai. Dalis jųjų paskirta išdalijimui prieglaudoms.

III.

Bendroj apžvalgoj pereito laiko greta Lietuvos Raudonojo Kryžiaus veikimo pareiškiama, kad 1919 metais karių tarpe mirtingumas buvo:

nuo beriamosios šiltinės . .	6,07%
„ vidurių šiltinės . . .	1,01%
„ atkrintamosios šiltinės . .	4,00%
„ influenzos	0,42%
Bendrai nuo limpamų ligų . .	2,48%
Nuo žaizdų	3,93%

1920 metams užėjus epidemijai influenzos ir dezinterijos procentas mirtingumo kariuomenėje dar pakilo ir buvo šitoks:

Dezinterijos	3,80%
Beriamosios šiltinės . . .	12,52%
Vidurių šiltinės	6,01%

Atkrintamosios šiltinės . . 4,98%
Influenzos 4,57%
Bendrai nuo ligų . . . 3,38%
Nuo žaizdų 2,61%

Šiais 1921 metais Lietuvos karių sergančių yra 2329; iš jų:

Beriamąja šiltine . . .	102	žm.
Atkrintamąja šiltine . . .	44	„
Vidurių	34	„
Influenza	284	„
Raupais	8	„
Veneros ligomis . . .	269	„
Viso. .	741	žm.
Kitomis ligomis . . .	1588	„
Per dvejus karo metus mirė nuo ligų	1091	„
„ „ „ „ „ „ žaizdų	89	„
Kovos lauke žuvo . . .	236	„
Viso . .	1415	žm.

Sumažinimui mirtingumo ir kovai su epidemijomis krašte, reikalinga aprūpinti žmones drabužiais, maistu, dezinfekcijos aparatais ir priemonėmis, padidinti skaičius armijos gydytojų.

Apie užkrečiamąsias ligas pačiame krašte ,tikslių žinių duoti negalima. 1919 metais organizuotos registracijos nebuvo. 1920 metais tokios žinios yra, bet del netobūlo registravimo aparato tos žinios ne visiškai sutinka su tikrenybe.

1920 metais ligų bėgis krašte buvo šis: ir 1921 m. sausio m.

Typhus exanthem. . . .	sirgo	5302	mirė	431;	sirgo	250	mirė	16
Typhus abdomin. . . .	„	2421	„	115;	„	138	„	2
Typhus rec.	„	732	„	32;	„	56	„	1
Variola vera	„	1213	„	196;	„	93	„	14
Scarlatina	„	1026	„	70;	„	67	„	5
Dysent.	„	4435	„	500;	„	8	„	„
Diphterit	„	408	„	37;	„	31	„	1
Febris puerp.	„	170	„	20;	„	20	„	3
Tubercul.	„	2098	„	134;	„	243	„	6
Inluenz.	„	3335	„	148;	„	295	„	„
Trachoma	„	2097	„	„ ;	„	204	„	„
Lues	„	944	„	„ ;	„	131	„	„
Ulcus molle	„	242	„	„ ;	„	6	„	„
Conorrhoea	„	826	„	„ ;	„	63	„	„
Scabies	„	1729	„	„ ;	„	202	„	„
Parotitis	„	179	„	„ ;	„	36	„	„
Erysip.	„	154	„	„ ;	„	28	„	„
Mening.	„	32	„	„ ;	„	9	„	2
Cholera	„	„	„	„ ;	„	20	„	„

Žinios apie vaikus.

Lietuvoj yra 38 vaikų prieglaudos, kur globojama 2930 našlaičių vaikų. Tris prieglaudas su 370 vaikų laiko Vidaus Reikalų Ministerijos Darbo ir Socialės Apsaugos Departamentas. Kitas prieglaudas laiko labdarių draugijos ir visuomenė. Vaikams prieglaudose teikiamas visas išlaikymas.

Iš viso Lietuvoje yra 63830 vaikų, daugumoje karo aukų. Šiame skaičiuje 55000 vaikų našlaičių neaprūpinti. Jiems trūksta avalynės, drabužių, pieno, riebalų; tiems tikslams yra reikalinga turėti tuojau nemažiau kaip 3000000 auksinų.

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Draugijos Pirmininkas

Dr. R. Šliupas.

Priežastys atsiradimo Lietuvoje šiltinių.

Iki Didžiojo Europos Karo Lietuvoje nebuvo žinoma, kas tai yra šiltinės. Jos pasirodė, priegtam gana piktomis epidemijomis, kaip to karo padariniai.

Įsigilinus į praeitus įvykius galima pastebėti tie momentai, kurie ruošė visokioms ligoms puikiausią dirvą, ir tos aplinkybės, greta kurių neišvengiamai seka visoki neigiami gyvenimo apsireiškimai.

Dar rusų valdžiai esant 1914—1915 metais krašte buvo sumobilizuota apie 200.000 jauniausių ir darbščiausių spėkų, 1/6 dalis visų arklių. apskritai gyvulių palikta kraštui 3/4 iš buvusių blogiausių.

Prasidėjus mūšiams ir frontui besikilnojant iš vienos krašto pusės kitan, buvo sugriauta ir sudeginta per 1/4 visų trobesių.

Toliau, vokiečiams užėjus, prasidėjo baudžiavos tvarka (Zwangsvervaltung). Kas dar buvo užsilikę krašte, tas dabar buvo baigta semti: arkliai buvo atimti iki paskutiniajam, kurs negriuvo, karvė palikta viena šeimynai, visas kiaulių riebumas, visi kiaušiniai nuėjo ten pat, aruodai išsemti. Žmonės, turėdami paliktos po 1/2 duonos svaro kiekvienam, turėjo užsidaryti savo ištuštintuose namuose ir laukti, kol bus varomi priverstiniems darbams. Laimingas tas Lietuvis, kurs buvo išsiųstas ant tokių darbų į Vokietiją. Dažnai, sugautas ant vietos, kur buvo sutiktas, negavęs atsisveikinti su savaisiais, buvo išsiunčiamas Vokietijon, kur vis tik paliko šešėliai taikos meto tvarkos. Dirbęs kelius menesius ir išsėmęs visas savo spėkas buvo grąžinamas kartu su kitais jau suspėjusiais atiduoti savo gyvybės didesnę dalį, grįžo laimingas pamatyti savuosius, bet neapsidžiaugė juos pamatęs. Čia pastatyti tam tikri žmonės, parinkti svetimam kraštui iščiulp-

ti. Mokėjo atlikti tai be jokios žmoniškumo kibirkšties; nė kiek nepadidinsime pasakę, kad kiekvienas gyvulys nesulyginamai aukščiau buvo įvertinamas, nekaip toks išsemtas žmogus. Lietuvoj tuomet mirė prieš laiką iš vargo 25 %

1916 metais. neužderėjus Lietuvoj bulbėms, minios žmonių vaikščiojo sutinę iš bado. Žinoma, tokiose politinėse sąlygose esant buvo daug ir politinių prasikaltėlių. Tuomet viename Kauno kalėjime (vienintelė vieta tikslesnėms statistikos žinioms) tokių prasikaltėlių badu mirė apie 50 %

Krašte tuomet ir pasirodė typhus exanthematicus.

Be galo sunkus gyventojams sudarytas režimas šiuo atveju, kovai su šiltinėmis buvo iš dalies naudingas: tokiose politinėse ir ekonominėse sąlygose sudarius užnešiam typhui kopuikiaistą dirvą, tas pats režimas nedavė jam plėtotis. Užmirusiame ir suspaustame gyvenime nesant jokio susisiekimo, šiltinės buvo lokalizuotos ant vietos, kur pasirodė.—ir tai buvo vienintelė priemonė prieš epidemiją. Apie kokius norint skaitmenis epidemijos bėgio negali būti kalbos; tik priepuolami galima buvo sužinoti iš atskirų žinučių, kad ten ir ten mirė kunigas, mokytojas, ar vieno kito asmens giminė, arba tekdavo patirti vaizdą, kuris duodavo galimybės atvaizduoti sau, kas dedasi apskritai krašte. Pavyzdžiuj, Rumšiškyj ir kituose miesteliuose, buvo uždarytos bažnyčios, buvo draudžiama vaikščioti į miestelius.

1917 metais prasidėjo disenterija. Ji buvo taip baisi, kokios kraštas dar nebuvo matęs niekad. Paduoti kokius norint skaitmenis mirtingumo nėra galima. Kaune po to laiko ilgam paliko paminklas—tai naujai atsiradę kapai, kur palaidoti mirę disenterija vokiečiai.

1918 metais tęsėsi toliau typhus, iš tos pat priežasties neišsiplėtęs.

Tuomet prasidėjo pačios Lietuvos Valdžios organizavimasis. Kaip ir kiekvienoj pradžioj, buvo daug trūkumų. Žmonės, pirmiau niekad nebuvę valdžioje ir nepratę, vokiečių dar tuomet Lietuvoj tebesančių nepadedami, negalėjo racionališkiau kovoti ir todel tarp 1919 ir 1920 metų ištiko šiltinių epidemija labai skaudi. Krašte išvaduotame, bet didžiai nualintame, priegtam užimtame intensingu karu su bolševikais, bermontininkais nebuvo jokios galimybės, nei žmonių tokiai kovai vesti. Vienintelis išėjimas buvo kreiptis į Terptautinį Raudonojo Kryžiaus Komitetą, kas Lietuvos Raudonojo Kryžiaus buvo padaryta, nors pagalbos ir nesulaukta.

Vėliau Valdžiai susitvarkius, vienkart žlugus bermontiadai ir bolševikų, lenkų akcijoms Lietuvoj, buvo pradėta tiksli kova kaip krašte, taip ir armijoj su epidemijomis. Tos tikslios kovos rezultatu turime nepalyginamai mažesnę šiltinių epidemiją, nors vis dar tebesitęsiančią.

Tikrinamasis balansas 1921 m. Sausio 1 d.
Vyriausiosios Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Valdybos.

Pavadinimas sąskaitų	Debet	Kredit	Liekana 1921 i/I	
			Debet	Kredit
Kasos	4960894,41	4908800,59	52093,82	— —
Bėgam. sąsk. L. Pr. ir Pr. Bk. Nr. 248/5	2901964,95	2206976,85	694988,10	— —
Terminine įdėl. Pr. ir Pr. Bk. Nr. 26 5%	500000,	—	500000,	— —
Apyvartos kapitalas . . .	—	490181,12	—	490181,12
Atsargos „	—	383598,78	—	383598,78
Invalidų „	—	191799,39	—	191799,39
Terminine įdėl. Pr. ir Pr. Bk. Nr. 11 5%	500000,00	500000,00	—	—
Terminine įdėl. Pr. ir Pr. Bk. Nr. 21 7%	191799,39	—	191799,39	—
Terminine įdėl. Pr. ir Pr. Bk. Nr. 22 7%	47065,00	—	47065,00	—
Terminine įdėl. Pr. ir Pr. Bk. Nr. 23 7%	383598,78	—	383598,78	—
Yvairių asmenų ir įstaigų. .	4100913,45	3598589,11	901315,07	398990,73
Įtaisymo ir įrengimo. . .	77048,72	—	77048,72	—
Inventorius.	561300,88	130,082,80	431218,08	—
Sandėlis	2404749,54	2068478,96	336270,58	—
Aukų	14313,50	4666005,52	—	4651692,02
Narių įnašos 1920 m. . .	—	2090,00	—	2090,00
„ „ 1921 „ . .	—	80,00	—	80,00
Laikymo I Ligoninės . .	1096926,56	663322,98	433603,58	—
Skyriaus įnašų	—	154,65	—	154,65
Laikymo Tremtinių punkto Vilniuje	7458,20	—	7458,20	—
Laikymo III Ligoninės . .	1230240,76	1300145,87	—	69905,11
„ Gailestingujų seserų kursų . . .	3325,00	—	3325,00	—
Laikymo Tremtinių punkto Abeliuose	1350,00	—	1350,00	—
Laikymo Valdybos . . .	156301,75	13177,66	143124,09	—
„ Vaistinės . . .	204350,37	212575,93	—	8225,56
Išlaidų aukoms	26228,00	240,00	25988,00	—
Išduotų aukų	1979407,75	12936,80	1966470,95	—
Balansas Auks.	21349237,01	21349237,01	6196717,36	6196717,36

Vyr. Liet. Raud. Kryž. Valdybos
Buhalteris (pas.) Ivanovas.

KAUNAS
1921 m. Kovo m. 22 d.

Mūsų studentai medikai.

Dr. J. Žemgulys.

Aukštosios mokyklos steigimas kiekvienoje tautoje labai žymų vaidmenį vaidina, nes tai yra jos pribrendimo pažymys. Nenuostabu todel, kad visuomenė tuo metu labiau domisi visomis aukštosios mokyklos gyvenimo pusėmis, nekaip

paprastai. Ir mūsų visuomenei labai įdomu, kaip eina mokslas mūsų Aukštuosiuose Kursuose, kas ką ir kaip dėsto, kas yra pirmieji mūsų studentai. Norėdama patarnauti mūsų visuomenei tame dalyke „Medicinos" redakcija padarė anketą Aukštųjų Kursų medicinos skyriaus klausytojų (II semestro) tarpe.

Iš viso antram semestre įsirašusių yra dabar 107, užsimokėjusių 67, aktingų, tai yra paskaitas lankančių ir užskaitas laikančių apie 60—70. Anketos lapai išdalinti buvo š. m. balandžio mėnesyje visiems tiems aktingiesiems studentams. Juos prirašyti ir sugrąžinti teikėsi 39 žm. Ne visi padavusieji teikėsi atsakyti į visus klausimus. Visiems anketos lapus padavusiems sakome širdingą ačiū. Žinoma, atsakiusiųjų skaičius nėra didelis, bet neturėdami pilnesnių žinių, turime tenkintis tomis, kurias gauname.

Iš padavusiųjų mergaičių 21, vyrų 17 (vienam lape neaišku).

Amžiaus jie šiaip dalinasi: iki 20m.—5 žmonės, 20—25 m. —25 žm., 25—30 m.—5 žm., 30—35 m. 3 žm, 35—38 m.—2 žm, Visųjauniausieji yra 18 m. du, visųvyriausias—38 m,

Kilimo daugiausia yra iš Kauno miesto—11. Iš Mažeikių, Biržų, ir Utenos apskričių po 3. Iš Vilkaviškio, Šiaulių, Raseinių. ir Rokiškio apskr. po 2. Iš Kauno, Mariampolės, Tauragės, Ūkmergės, Zarasų, Panevėžio apskr., iš Rygos ir Mogilevo gub. po 1.

Tautybės atžvilgiu: lietuvių 27, žydų 11, lenkas 1.

Anketos lapus padavę studentai yra šio mokslo: 11—išėję 8 vyrų gimnazijos klases, 1—5 v. g. kl. ir felčerių mokyklą, 1—7 v, g. kl., 1—6 v. g. kl., 1—7 reališės mokyklos kl., 2—6 r. m. kl., 1—5 r. m. kl., 1 komercijos mokyklą, 19 mergaičių gimnaziją, 1—4 m. g. kl. ir felčerių mokyklą. Iš tų 2 st. yra jau išklausę vieną kursą medicinos fakulte, 1—gamtos fakulte.

Mokslą baigę yra: 1912 m.—2 žm., 1913 m.—1 žm., 1914 m.—1, 1915 m.—2, 1916 m.—3, 1917 m.— 9 žm., 1918 m.—12 žm., 1919 m.—3 žm., 1920 m.—5 žm.

Mokslą yra baigę: Kaune—6 žm., Vilniuj—2, Varonežė—7, Petrapily—4, Maksvoj—3, Rigoj—2, Šiauliuose—1, Mintaujoj—1, Dorpate—1, kituose Rusų miestuose—9 žm.

Labai įdomu, kiek studentai kalbų moka. Pasirodo, kad rusiškai visi moka, lietuviškai 25 (ir 2 su žodynu), lenkiškai 20, vokiškai 15 (ir du su žodynu), žydiškai 11, francuziškai 2 (ir 6 su žodynu).

Medžiaginis aprūpinimas esąs, pasirodo, visai kitos rūšies, nekaip prieš karą. Didžiuma (21 žm.) gyvena iš savęs, 11 skolina (tame skaičiuje yra ir tokių, kurie negali išgyventi vien iš savo darbo, todel dar priskolina), tik 7 tesinaudoja namų pagalba, visuomenės pagalba niekas nesinaudoja!

Daugumas (32 žm.) nevedę (netekėjusios), vedusių yra 5, iš jų vienas asmuo turi vaikų.

Niekur nedirbančių, galinčių vien tik medicinos studijavimui atsiduoti yra tik 5; kiti visi uždarbiauja: 23 žm. dirba valdžios įstaigose, 9 privatinėse įstaigose, 2 verčiasi pamokomis. Iš už-

darbiaujančių 27 dirba darbą nieko bendrą neturintį su medicina, ir tik 7 tedirba mediciną liečiantį darbą.

Tie, kurie uždarbiauja, dirba daugiausia nuo 7 iki 9 val. per dieną (20 žm.), 6 žm. dirba 3—5 val., 5 žm. 5—7 val., ir 3 žm. net 9val.! Aišku, kad medicinai studijuoti labai maža laiko belieka. Ir ištikrųjų, be paskaitų klausymo, medicinai paskirti gali per dieną tik 2 val.—16 žm,, 3 val.— 18 žm., 4 val.—5 žm., 5 val.—4 žm., 6 val.—2 žm. ir 8 val.—4 žm.

Anketos daviniai patys už save kalba. Neiškenčiu nepabrėžęs čia kelių dalykų. Kursus steigiant kai kurių (ir mano) buvo manyta, kad studentai mokysis ne tiek iš paskaitų, kiek iš knygų; paskaitos turės knygų papildomąjį ir praktinį pobūdį. Dabar kas gi pasirodo? Dauguma klausytojų yra valdininkai, kurie dirba apie 7—9 val. darbą, nieko bendra neturintį su medicina. Jei prie tų valandų pridėsime dar 4 val. per dieną teorinių paskaitų ir dar pridėsim praktikos darbus, tai apie kokį knygų skaitymą namie gali būti kalbos? Jei studentai rašo, kad jie dar gali po 2—3 valandas medicinos studijavimui namie paskirti, tai tas yra galima tik 16—17 valandų per dieną dirbant! Na, ir koks tai bus darbas, ir kokia bus paskui tų žmonių sveikata? Čia yra aiškus nenormalumas, kurs kuo greičiausia pačių studentų ir visuomenės pajėgomis turi būti pašalintas. Valdžios ir visuomenės įstaigos ir draugijos turi statyti kuo daugiausia stipendijų, studentai turi stipendijomis naudotis ir mokytis, o ne valdininkauti. Apskritai, studentų emancipacija iš biurų vergovės gali būti labai įvairiais keliais atlikta, reikia tik, kad patys studentai tą darbą varytų, o visuomenė jiems padėtų.

Jei jau visiškas nuo uždarbiavimo atsisakymas nebūtų galimas, tai reikia darbo laiką sutrumpinti bent iki 4—5 val. per dieną ir darbininkus sugrupuoti taip, kad studentai medikai dirbtų medicinos įstaigose, juristai teismo įstaigose ir t. t. Tuo būdu gal Aukštųjų kursų klausytojas pradėtų jausti labiau studentu mediku, ne kaip valdininku.

Studentai medikai turi žinoti, kad medicinos studijavimas reikalauja daug darbo ir laisvalaikiais jos išmokti negalima.

Kitas nenormalumas—tai lietuvių kalbos nemokėjimas. Pasirodo, kad iš 39 asm. lietuviškai moka tik 25. Vadinasi, 14 asm. nesupranta dėstomosios kalbos. Aišku, kad jie neturi iš kursų reikiamos naudos ir kad ta aplinkybė turi būti kuo veikiausiai pašalinta. Reikta, kad jie kuo veikiausiai pramoktų lietuviškai, bent suprastų. Tam tikslui ir iš Aukštųjų Kursų ir iš pačių studentų pusės turi būti padarytos tam tikros pastangos.

Aukštoji mokykla Rusuos

Per paskutinius 3 metus aukštųjų mokyklų ir atskirų fakultų skaičius Rusuose žymiai padidėjo. Šitų įstaigų dauguma, ypač

medicinos fakultai ir teknikos mokyklos, įsteigtos vietinių komunistinių organizacijų incijatyva be kokio sąryšio su jų reikalingumu visuomenei ir be nuovokos apie galimybę aprūpinti naujas mokyklas ir lektoriais ir nors ir menkiausiu apstatymu. Jeigu ir iki karui apskritai gerai pastatytose aukštosiose mokyklose nuolat buvo jaučiama lektorių stoka ir dažnai, ypač, provincijos universituose, trūkstant turinčių mokslo laipsnių žmonių, po keletą metų būdavo neužimtos kaikurios katedros, tai atsidarius naujoms aukštosioms mokykloms lektorų trūkumas tapo dar žymesnis.

Nors reformuojant aukštąją mokyklą tapo panaikinti visi mokslo laipsniai ir nuo profesorių, norinčių užimti katedras naujai atidarytuose provincijos fakultuose, nereikalaujama net mokslo darbų, norinčių užimti teoretines katedras neatsiranda.

Klinikos katedroms geriau sekasi: čia visuomet galima rasti gydytojų praktikų, nieko bendra su dėstymu neturinčių, bet laikančius save vertais katedras užimti.

Kadangi net senuose ūniversituose sąlygos yra neapsakomai sunkios, trūkstant aparatų, mikroskopų, indų ir reaktyvų, tai suprantama, kad apstatyti naujai įsteigtų fakultų visai negalima ir dauguma jų gyvuoja tik ant popieros. Aukštosios mokyklos gyvavimas kartais tampa visai negalimas, nes darbai tenka pertraukti dėlei stokos žibalo, elektros ir kuro.

Nauja valdžia panaikino vidurinės mokyklos išsilavinimo laipsnį, kurs pirmiau buvo reikalaujamas įstojant į aukštąją mokyklą ir paskelbė, kad kelias į ją atdaras visiems esantiems 16 metų piliečiams. Felčeriai, kurių prieš karą nepriimdavo net į pirmą kursą, dabar gavo teisės įstot stačiai į III kursą. Todel į aukšt. mokyklas suplaukė neapsakoma daugybė jaunų ir senų žmonių. Studentų prisirašė devynios galybės, nesutalpinama nei į auditorijas, nei į laboratorijas. Žinoma, dauguma naujų klausytojų, negalėdami suprasti lekcijų aukštosiose mokyklose, tuoj jas apleido, bet dezorganizacija dėstymo srityje pasiliko labai žymi.

Vėliau pati valdžia griebėsi priemonių netikslingam klausytojų suplaukimui sulaikyti. Tam t.kslui įvedė įstojamuosius ekzamenus daugumoje specijalinių mokyklų, duodama pirmenų komunistų partijos delegatams. Įsteigti „darbininkų fakultai", kurių tikslas paruošti neišėjusius vidurinės mokyklos asmenis klausyti ūniversituose lekcijų.

Bet laikas, kuriuo pereidavo kursą „darbininkų fakultuose", esti toks trumpas, jog žmonės baigę „darbininkų fakultus" nepasiruošdavo stot į aukštąją mokyklą.

Labai energingas užpuolimas buvo ant profesorių kaipo paskutinės buržuazinio sutvarkymo liekanos Rusuose. Kadangi seniems profesoriams pakeisti nėr kol kas naujų profesorių komunistų, valdžia priversta yra palikti senąją profesūrą aukštojoj mokykloj, bet stengiasi padaryti kas tik galima, kad tik toji profesūra nekenktų komunistų pakraipai. Tam tikslui visiems pryvatdocentams, išbuvusiems šitam luome 3 metus, duotas profeso-

riaus laipsnis su teise sprendžiamojo balso fakultų kuopose ir mokymo komitetuose. Bet šita priemonė nedavė laukiamų vaisių, nes naujai paskirtų profesorių dauguma ne tik neprieštaravo senąjai profesūrai, bet patys prisidėjo prie jos.

Netikslingas pasirodė ir asistentų ir studentų atstovų įleidimas į fakultų kuopas ir mokymo komitetus su sprendžiamuoju balsu. Valdžia, matydama, kad ir studentai yra antikomunistinės dvasios, panaikino teisėtai išrinktus studentų atstovus (vadinamuosius „starostas", kurie nelegaliniai buvo ir prie senosios valdžios) ir pakeitė juos savo paskirtais studentais komunistais.

Norėdama panaikyti savyvaldybės liekanas aukštojoj mokykloj, valdžia iš pradžių davė teisės įeit į savivaldybes studentų ir žemesniųjų tarnų atstovams, paskui visai panaikino renkamas valdybas, rektorius, dekanus (kol kas ne visur), pakeisdama juos „revoliūciniais trejetais" ir „penketais" arba prezidijumais, kurių daugumą sudaro švietimo komisarų paskirti asmenys ir žemesniųjų tarnautojų atstovai. Taigi profesorių kolegijų aukštosiose mokyklose iš tikrųjų jau nebėra, ir profesoriai virto paprastais mokytojais, neturinčiais aktingos teisės dalyvauti aukštosios mokyklos sutvarkyme. Atimta nuo profesorių kolegijų teisė rinkti savo kandidatus laisvoms katedroms; kandidatai skiriami švietimo komisarų.

Dar sunkesnioj padėtyj nekaip medicinos ir gamtos fakultai atsidūrė jūridiniai ir filologiniai fakultai. Čia padarytas bandymas sukviesti naują profesorių kadrą, kurie dėstytų politikos ekonomijos mokslus Markso dvasioje. Tam tikslui švietimo komisarijatas paskelbė, kad priimami į profesorių kandidatus jūridiniam fakultui visi, net neturintieji jokio mokslo cenzo. Jūridinių fakultų programos pakeistos. Apskritai tolimesnis jūridinių ir filologinių fakultų, kaipo buržujų kultūros liekanos, gyvavimas labai abejotinas. Paskutinis projektas toks: filologijos ir fizikos matematikos fakultai sujungti, tuo būdu duoti jiems siaurai profesinis pobūdis institutų, rengiančių vidurinei mokyklai mokytojų.

Tuo būdu aukštąjam mokslui Rusuose gresia galutino sugriuvimo pavojus. Dabar Rusų aukštosios mokyklos kuriam laikui praslinkus galutinai pames mokslo šaltinių pobūdį ir virs profesinėmis mokyklomis, turinčiomis tapti politinės propagandos židiniais. Vienas valdžios atstovas pareiškė: „Reikia aukštoji mokykla politikai nukariauti, t. y., pirma, laiduoti revoliūcinė jos pakraipa, antra, politiškai išauklėti visi baigią aukštąją mokyklą, trečia, sunaudoti aukštoji mokykla dideliam skaičiui iš proletarų kilusiems specijalistams paruošti, kurie priklausytų prie partijos.

Vienas dabartinės valdžios nuopelnas yra daugumos specijalinių aukštųjų mokyklų ir medicinos fakultų militarizacija. Šita priemonė aprūpino studentų materijalinę padėtį, padidino klausytojų ir praktikantų skaičių.

Reikia pastebėti, kad paskutiniais metais Rusuose atsirado

visa eilė mokslo institutų, ypač chemijos, fizikos ir įvairių medicinos šakų. Nors mokslo darbas šituose institutuose ir labai keblus yra, apstatymo ir užsienių literatūros trūkstant, tačiau darbas eina ir išsireiškė jau spausdintais mokslo darbais.

(Iš prof. Ognevo straipsnio).

Kovos su galvijų maru (džuma) įstatymas.

1 §. Kovai su galvijų maru (džuma) Ministerių kabinetas skiria Vyriausiąjį Įgaliotinį, kuris yra Ministerio Pirmininko žinioje.

2 §. Kovai su galvijų maru (džuma) priemonėms surasti prie Vyriausiojo Įgaliotinio steigiama komisija tokios sudėties: pirmininkas—Vyriausias Įgaliotinis, vicepirmininkas—priešmarinės stoties Direktorius ir nariai: po vieną atstovą nuo Veterinarijos Departamento, Žemės Ūkio Departamento, Krašto Apsaugos Ministerijos ir Vidaus Reikalų Ministerijos.

3 §. Šiam įstatymui vykdyti ir suinteresuotų Ministerijų kovos su galvijų maru (džuma) darbui koordinuoti komisijos išdirbtos taisyklės Vyriausiojo Įgaliotinio paduodamos Ministerių Kabinetui tvirtinti.

4 §. Einant 3 § nurodytomis taisyklėmis Vyriausias Įgaliotinis turi teisės leisti privalomus kovai su galvijų maru (džuma) įsakymus.

Už išleistų kovai su galvijų maru (džuma) privalomų įsakymų nepildymą Vyriausias Įgaliotinis turi teisės administratinių keliu uždėti ligi 20.000 auks. piniginės baudos arba ligi 5 mėn. kalėjimo, arba abi baudi kartu.

5 §. Įstatymas veikia iki bus pašalintas Lietuvoj galvijų maro (džumos) pavojus, apie ką sprendžia Ministerių kabinetas.

A. Stulginskis
E. Respublikos Prizidento Pareigas
Steigiamojo Seimo Pirmininkas.

D-ras K. Grinius
Ministeris Pirmininkas.

Kaunas, 1921 m. Vasario mėnesio 19 d.

BIBLIJOGRAFIJA.

ОТЧЕТ НАРОДНАГО КОМИССАРИАТА ЗДРАВООХРАНЕНИЯ. К 8-му с'езду Советов. Государственное Издательство 1920. Гиз. № 1242. (Р. В. Ц. Москва) 50 тыс. экз. 27-ая тип. М. Г. С. Н. Х.-8°. p. 32. ц. 15. p.

Carų Rusijoje, pasak tos knygutės, buvo išleidžiama gydymo ir sanitarijos reikalams kiekvienam gyventojui 1 rb., iš kurio 95

kap. eidavę gydymui ir tik 5 kap. sanitarijai t. y apsigynimui nuo ligų. Tokią pasak tos brošiūros augštyn kojom apverstą mediciną poveldėjusi Sovietų Rūsija nuo Carinės Rusijos.

Sveikatos Gynimo Komisarjatas besistengdamas tikrai nustatyti Valstybės medicinos ir sanitarijos dalį, štai ką atlikęs.

1) Vandens, oro ir žemės sanitarijos srityse: prirengta dekretas apie pagerinimą vandens gavimo ir asenizacijos; įtaisyta privestinų darbų apivalymui nuo mėšlų ir sąšlavų, vadinamųjų vandens savaičių, t. y. priverstinų talkų, šulniams, šaltiniams, tvenkiniams valyti, taisyti, kasti; taip pat esą daug pataisyta vandens įvadų; daug išleista brošiūrų, lakštų, suruošta paskaitų, pamokų, kad gautų sveiko vandens; buvo išleista taisyklių, kaip saugoti ir tvarkyti miestų sodai, daržai, medžiai; 1921 metais turi būt sušauktas pirmutinis suvažiavimas dėliai miestų sanitarijos.

2) Butų sanitarijai tarp kitų dekretų jau 1919 m. VI. 19. buvo išleistas dekretas, kuriuo įtaisyta butų sanitarijos inspekcija;

3) Valgių ir gėrimų sanitarijai nedaug kas tepadaryta, nors sanitarijos rolė, vis labiau ir labiau besiplečiant komuninei maitinimo sistėmai, esanti labai svarbi.

4) Personaliniam švarumui (pirtims, skalbykloms) nemaža buvo pavesta darbo; čia taipogi išleista nemaža dekretų, paliepimų, įtaisyta pirčių savaičų (t. y. privestinų darbų).

5) Visos sanitarijos pramonės buvo vykinama prie plačių epidemijų: nuo 1918 m. iki spalių mėn. 1920 m. įregistruota iki 6 miljonų atsitikimų beriamosios šiltinės; grįžtamosios šiltinės vienais 1920 m. užrašyta 1.572.460 apsirgimų; kovai su epidemijomis Komisarjato išleista 1920 m. 7.000.000.000 rb.*), įtaisyta buvo iki 250.000 lovų užkrečiamiems ligoniams; žinoma, tai kovai išleista visa dekretų ir įsakymų eilė, išspausdinta po 2 milijonu spaudinių pamokyt kaip sergėtis ir kovoti su epidemijomis; vidutinis mirtingumas tarp gyventojų nuo beriamosios šiltinės buvo 6-9%, o tarp medicinos personalo 15-25%.; choleros iki 1 lapkričio įregistruota 24. 597 atsitikimai; plačiai vartota skiepijimai prieš cholerą, raudonoji armija visa esanti paskiepyta; per tai choleros epidemija daug sumažėjusi; džiumos per dvejus paskutinius metus Sovietų Rusijoj nesurasta; vidurių šiltinės užrašyta ik 1920-XI-1. 279. 565 ir dizenterijos 269. 565 atsitikimai; dabar todvi epidemijos irgi labai sumažėjusios; rauplių užrašyta labai maža atsitikimų, nes išleista dekretas 1919-IV-10 priverstinai skiepyti: skorbuto atsitikimų buvo nemaža, ik 1920-XI-1. pažymėta 72. 489 apsirgimai; pastebėta didesnis maliarijos prasiplėtimas.

6) Nacijonalizuoti svarbesnieji bakteriologijos institutai, 1920 m. pagaminta iki 30 000 literių vakcinos nuo choleros; sunkiau einasi su difteriniu serumu, nes trūksta arklių; prisirengta prie

*) Skaitant 1000 Sovietų rb.=3 ost. markėms, išeitų 21 mil. ost. auksinų arba imant kursą prieš karą 1 milijoną pusrublių arba po 1/2 kapeikos vienam gyventojui. **Rd.**

paskirstymo dezinfekcijos vaisto ir aparato tarp gyventojų; prieita prie sustatymo tam tikrų įstatymų dezinfekcijos dalykams visoj valstybej.

7) Pradėta kova su tuberkuliozu—pirmučiausia spausdiniais ir įtaisymu dispanserių (ambulatorijų).

8) Kovai su sifiliu irgi paleista 1920 m. 700,000 lapų, 23,000 brošiūrų, 10.000 atsišaukimų, 5000 dijapozityvų, 10 atlasų, 150 kartogramų; kovai su prostitucija buvo vartota apšvietimas, moterims prieglaudos, nakvynės, darbo komunos; profesinės prostitutės buvo siunčiamos į darbo namus, į kursus darbo ir amato pasimokyti.

9) Motinoms, kūdikiams ir vaikams ginti išleista dekretų—motinoms prieš gimdymą duota 8 savaitės laisvo nuo darbo laiko ir tiek pat po gimdymo, žindančios peleidžiamos iš darbo kūdikiui papenėti, taip pat neimamos jos prie verčiamųjų darbų; įtaisyta motinoms ir kūdikiams tam tikrų namų, kur randama prieglauda, duodama maisto ir patarimų, kaip elgtis su kūdikiu; įsteigta reguliacija moterų ir vaikų darbo; mokyklose įtaisyti vaikams pusryčiai; sanitarinė priežiūra.

10) Gydymo srityje-padauginta 30% ligoninių lovų ir dabar bėsama (be Ukrainos ir Siberijos) 300.000 lovų, neskaitant 250.000 epidemijos lovų; gydymas valstybės lėšomis ir ateinantiems ir namie gulintiems ligonims bent miestuose; įtaisyta protezų dirbtuvės, kurios turės pridirbt apie 7000 protezų per metus; duodama gyventojams ir dantų gydymo pagalba dovanai, atidaryta 1489 dantų gydymo ambulatorijos su 1421 kėde ir 1852 dantų gydytojais; per kurortus pereita apie 100.000 ligonių, iš jų 759 darbininkų ir valstiečių.

11) Medicinos personalo padauginta: 1920 m. Rėspūblikoj surašyta apie 24.000 gydytojų (be Ukrainos), iš jų 40% mobilizuota į armiją; medicinos personalas buvo priverstinai išskirstytas po respūbliką ir priverstas tarnauti liaudžiai; kad būtų daugiau gydytojų, buvo atidaryta naujų medicinos fakultų (jų dirba 25) ir kitų medicinos mokyklų; 1920 m. studentai medikai militarizuoti (duota raudonarmiečio maisto davinys, bendrabučiai, alga); atsirado kolosalinis norinčiųjų mokytis skaičius: pirmenybė duodama darbininkams ir valstiečiams; priimama ne iš diplomų, bet po pasikalbėjimo (kollokvijo), jei kandidatas pasirodo tinkamas mokslui klausyt; turima 50.000 studentų medikų; artimiausioji laida pasieks 5000 naujų gydytojų (iki karo pabaigdavo per metus ne daugiau kaip 2000 gydytojų).

12) Kovai su vaisto nepriteklium-gaminta šis tas Rusijoj (salicilos natro, tarputino, opijaus, remunėlių, adonis vernalis ir kitų), bet kitokio vaisto, kaip antai kinas, buvo visai maža ir susidaręs vaisto krizis; tik nuo 1920 metų pusės pradėta daugiau vaisto gaut iš Eiropos per Estus.

13) Taikintasi prie principo—darbininkų sveikata turi pareiti nuo pačių darbininkų: reikėjo apšviesti tame dalyke

darbininkai; tam išleista miljonai plakatų, lakštų, brošiūrų; įtaisyta 11 didelių muziejų—parodų, 21 mažesniųjų parodų, 7 važinėjamos plentais parodos, 17 vagonų parodų, 11 namų sanitarijai apšviesti; prie pasitarimų ir apsvarstymų sanitarijos priemonių pritraukti darbininkų atstovai; įtaisyta darbininkų sanitarinių komisijų; prie organizavimo motinoms įstaigų buvo pritrauktos moterys.

14) Raudonąjai armijai suteikta reikalinga medicinos pagalba: buvo daromi pulkuose, ligoninėse sanitariniai mitingai; 1919 m. paskaityta 9.108 lekcijos, kurias buvo aplankę 1.099.421 raudonarmetis; 1920 m. iki spalių mėn. tokių lekcijų jau buvo 41.170 su 3.776.217 klausytojais; įtaisyta sanitarinių biblijotekų, parodų; parengti kadrai specjalinių sanitarių lektorių instruktorių, suruošti sanitarinių agitatorių kursai; kiekvienoj kariuomenės dalyj suformota „sanitarė trejybė"; jos pasirodė labai veiklios; gydytojų nepriteklius priėjęs iki 40-50% sumažejo ik 20-22%, beveik 4 gydytojai 1000-čiai raudonarmiečių; Glavsanupras *) jau antri metai stengiasi įleistį į armiją raudonąją seserį, (1919 m. jų įšleista 2269, 1920—5968); organizuoti 1920 m. kursai—vandeniui kliorinti, gintis nuo dujų atakos, bakterijologų, rentgenelogų, chirurgų, sanitarų, dezinfektorių ir kt., per kursus pereita iki 10,000 žmonių; skalbimo įstaigos (pirtys, skalbykos) galinčios per 19 dienų išpraust ir išskalbt visą raudonąją armiją.

15) Mokslo srityj—įtaisyta mokytų medikų taryba, kuri per 1920 m. apsvarsčiūsi 220 įvairių medicinos klausimų; leidžiama nemaža daugiausia populiarių spaudinių, bet popieros stoka neduodanti tinkamai praplėst spausdinimo darbo.

16) Narkomzdravo dalyvavime Revsovietuose darbininkų armijoj, nes suprantama kad nė viena didesnė darbo šaka negalinti apsieit be medicinos atstovų.

Taip praneša ta „apyskaita". Paskirta ji ne medikams, bet plačioms minioms (8-tam Sovietų suvažiavimui, buvusiam gruodžio mėn. 1920 m.). Medikams gal pasirodys ne visai patikima, perdaug optimistinė, beveik be išrodymo neigiamųjų naujos sistėmos pusių.

Matyt, kad kaip kitur Sovietų Rusijoj, taip ir medicinos srityj plačiai vartojama privertimo sistema — medicinos personalas, jo instrumentaras, dezinfekcijos priemonės, bakterjologijos institutai skirte paskirstyta, imte paimta, sanitarinės savaitės verste verčiamos.

Kita Sovietų medicinos ypatybė—tai bandymas pritraukti prie įstatymų leidimo ir jų vykinimo plačių minių. Ar tai praktinga, negali numanyt. Ligoninių Komitetai (iš ligonių ir personalo atstovų) ligonines nugyvendino ir reikėjo atmainyt.

Toliau pagirtina daugiau užsiminėti visuomenės medicina

*) Glavnoje Sanitarnoje Upravlenje.

negu gydymu. Tačiau tai, kaip parodė kitų šalių praktika, pareina ne nuo valdžios gerų norų, bet nuo šalies kultūringumo.

Žodžiu sakant, tos apyskaitos optimizmas atrodo abejotinas ir būtų rizika manyt, kad Sovietų Rusijoj medicinos sritis taip stovi, kaip ten aprašyta.

Vis delto „Apyskaitoj" randame daug, kas galėtų mūsų Lietuvoj būti sektina. **K.**

Tarptautinio veterinarijos gydytojų kongreso, įvykusio 1921 m. vasario 22—26 d. Kaune nutarimai.

I. 1) Apsaugoti Baltijos valstybes nuo galvijų maro užnešimo, reikia uždarytį minėtųjų valstybių sienas, įvedimui ir įvežimui stambiųjų raguočių, avių, ožkų, jų neišdirbtų produktų, taip pat ir stambaus pašaro.

2) To sumanymo vykinimui yra vartojamos šios priemonės:

a) sausžemiu užstatoma kordono linija nuo Suomių ilankos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos rytų ir pietų pasieniais lig Prūsų sienos į vakarus.

Tą liniją saugo pastatytos tam tikslui nuolatinės sargybos veterinarijos gydytojų priežiūroje esančios kiekvienos valstybės nustatytuose punktuose.

b) Pajūriais tam pačiam tikslui nustatoma priežiūra, kaip įplaukose, taip ir jūros pakraščiais.

II. 1) Geriau apsisaugoti nuo galvijų maro statoma kontrolė kordono linijoj tarp atskirų Baltijos valstybių.

2) Tam tikslui nustatomi punktai ir keliai pervežimui ir pervedimui stambiųjų raguočių, avių ožkų ir jų neišdirbtų produktų ir stambaus pašaro.

3) Tuose punktuose stovi pakankama sargyba priežiūrai ir veterinarijos gydytojai, kurie išduoda liudymus pervežimui minėtųjų gyvulių, jų neišdirbtų produktų ir stambaus pašaro.

III Negana kordono linijos, reikalinga, ydant kiekvienas valsčius arba miestas vestų savo stambiųjų raguočių, avių, ožkų, ir kiaulių registraciją, turėdamas atskirą knygą su pardavimo ir nugaišimo žinių nurodymu.

Vežant gyvulius kitur, išduodamas pasas su nurodymu vietos iš kur, kas ir kur veža gyvulį, žinių knygos Nr., laiko ir kelio ilgumo. Vietoje liudymas įteikiamas valdžiai, kuri, prieš piausiant gyvulį, įtraukia jį į savo knygą. Vedant į vagonus gyvuliai apžiūrimi veterinarijos gydytojų. Gyvuliai registruojami per 15 kilm. nuo maru pavojingosios valstybės sienos.

IV 1) Išnaikinti visus valkatas šunis apkrėstoje maru apygardoje, o kitus uždaryti.

2) Namų paukščius uždarinėti kol bus padaryta galutina dezinfekcija.

3) Naikinti žiūrkes ir varnas, ir t. t.

4) Varžyti apkrėstoje apylinkėje gyventojų susinešimą tarp savęs.

5) Uždaryti pro šalį apkrėstų vietų einančius kelius.

V. Kovai su gyvulių maru yra reikalinga:

1) stotis skiepų išdirbimui ir maro moksliškam tyrinėjimui.

2) Geistina taip įtaisyti stotį, kad ji parūpintų skiepų savo ir kaimynų valstybėms.

VI Atsiradus gyvulių marui viename iki šioliai dar neapkrėstame rajone būtinai visus galvijus sergančius ir sirgimu ir apkrėtimu itariamus užmušti.

Jei maras jau perdaug išsiplatinęs, galima atsižvelgiant į finansinę, ekonominę ir politinę to krašto padėtį užmušinėjimą pamainyti skiepijimu, laikant skiepijimo rajoną griežčiausiame karantine.

VII 1) Steigiama kiekvienoj Baltijós valstybėje, kaip ir Lietuvoje, priešmarinė komisija, kurios sąstatą kiekviena valstybė sau nustato.

2) Kiekviena komisija kas dvi savaiti praneša kitų valstybių komisijoms apie galvijų maro slinkimą savo valstybėje ir apie visus įsakymus ir priemones kovai su ta liga. Nėsant žinių, pranešimai vis tiek daromi.

3) Pasiūlyti Suomiams, Lenkams ir Rusams dalytis nurodytomis žiniomis su visomis minėtomis Baltijos vaistybėmis.

VIII 1) Lėšas karantino organizavimui, personalui ir dezinfekcijai duoda atatinkama valstybė. Veterinarijos žinyba padaro savo laiku sąmatą. Geistina, kad ilgai tesiantis karantinams, kurie reikalauja daug lėšų iš valstybės, tolimesnės valstybės, turinčios iš to naudos, duotų pagalbos apsunkintoms valstybėms lėšomis ir personalu.

2) Geistina, kad centralinė laboratorija būtų remiama kaimynų valstybių lėšomis proporcionaliai jų gyvulių skaičiui.

Už užmuštus, o taip pat kritusius nuo skiepijimo galvijus, būtinai reikalinga tuojau sumokėti.

IX 1) Reikalinga tuojau organizuoti pasikeitimą žiniomis apie limpamųjų ligų plėtojimos.

Žinios liečia šias ligas: pestis bovina, pleuropneumonija boum cont., malleus, scabies, durina equorum, aphtae epiz., lyssa, saepticaemia, pestis et erisypelas suis.

2) Žinios turi būti kas mėnuo teikiamos.

3) Žinios rašomos dviem kalbom valstybės ir prancūzų, o ligos lotynų kalba.

4) Atsiradus galvijų marui, limpamam plaučių uždegimui prusnos ir pusnagų ligai zonoje 20 kilm. nuo valstybės sienos, valdžios veterinaras privalo apie tą telegrafuoti kaimynės valstybės valdžios veterinarui.

KRONIKA.

× Gegužės mėnesio 2d. įvyko Kauno Medicinos Draugijos susirinkimas. Valdyba darė draugijos darbų pereitais metais apyskaitą. Išrinkta nauja valdyba, į kurią pateko: pirmininkas—dr. Staugaitis, Vicepirmininkas—dr. J. Žemgulys, sekretoriai—dr. dr. Brundza ir Abraitis, kasininkas—dr. A. Šliupaitė, knygininkas—dr. Kuzma. Be to susirinkime buvo perskaitytas J. Aleknos referatas: „Fizijologinė tonsilų reikšmė."

× A. K. medicinos skyriaus vadovo širdies ir plaučių ligas dėstyti pakviestas ir jau pradėjo darbą dr. J. Bagdonas.

× Lietuvos Aukštųjų Kursų medicinos skyriaus lektorių tarybos posėdy, įvykusiam IV. 27 nuturta: prašant studentams, tęsti medicinos mokymą studentams X semestro. Mokslas jau prasidėjo gegužės m. pradžioj. Tame pačiame posėdy išrinktas į Medicinos skyriaus vedėjus dr. Avižonis, į sekretorius—dr. Žilinskis.

× Pastarosioms dienoms Steigiamam Seime svarstomas ligonių kasų įstatymas Įstatymo projektas šiap atrodo:

Kasai įsteigti reikalinga ne mažiau kaip 200 narių. Kasos steigiama: miesto—visiem mieste gyvenantiem darbininkam ir tarnautojam, valsčiaus—gyv. valsčiuje ir rajono—kelių valsčių gyventojam, jei atskirame valsčiuje nesusiranda 200 žmonių, privalančių būti Kasos nariais.

Vyriausia įstaiga, kuri turės rūpintis Kasų reikalais, bus tam tikra Draudimo Taryba. Ji manoma sudaryti iš visokių departamentų direktorių. Ji be ko kita turės išleisti pavyzdingus Kasom įstatus, nuo kurių kiekvienos kasos įstatai gali nutolti, bet tik tiek, kad nebūtų priešingi pamatiniam įstatymui.

Miestų, valsčių ir rajonų Kasas steigia ir jom įstatus paruošia savivaldybės, kurios tačiau pirma turi išklausyti darbininkų ir darbdavių nuomonių. Atskiros Ligonių Kasos, jei jų visuotini susirinkimai nutars, gali dėtis į Kasų sąjungą. Tik tas dėjimasis projekto aprėžtas: dėtis sąjungon gali tik tos Kasos, kurios yra vieno Darbo Inspektoriaus priežiūroje.

Sąjunga gali savo nariam—Kasom bendrai samdyti administracijos darbininkus, daryti sutartis su įvairiais gydytojais, vaistinėmis, vaistų krautuvėmis, ligoninėmis ir kt. įstaigomis. Gali steigti ir laikyti ligonines, ambulatorijas, sanatorijas, gimdytojų prieglaudas ir t. t.

Ką Ligonių Kasa darbininkui duos? Kai darbininkas susirgs, ji duos nuo pat pradžios ligos gydomąją pagalbą, aprūpindama jį gydytojo priežiūra, vaistais ir kitais gydymo dalykais.

Toliau, Kasa duos ligoniui piniginę pašalpą. Jos didumas ne mažesnis kaip pusė ir ne didesnis kaip pilnas ligonio uždarbis,—tas pareis nuo ligonio šeimos padėties. Šelpti pinigais Kasa pradeda nuo ketvirtos ligos dienos ir teiks jam pagalbos iki 26 savaičių, jei visuotinas Kasos narių susirinkimas nenutars

kitaip. Jei ligonis nori, Kasa gali jį paguldyti į ligoninę, jei ligonis, žinoma, neserga tokia liga, pav. užkrečiama, kuomet jo noro ir sutikimo nebežiūrima.

Gimdytoja, jei ji buvo prieš gimdymą mažiausia 6 mėn. Kasos nariu, gauna tokią pat piniginę pašalpą, kaip ir ligoje,— per 2 savaiti prieš gimdymą ir 4 savaites po gimd. Jei kasos narys miršta, jo palaidojimui išduodamas mirusio dienos uždarbis, padidinus jį nuo 10 ligi 40 kartų.

Iš kur Ligonių Kasos ims lėšų? Visų pirma apdės pačius darbininkus, Kasos narius, išskaitydami iš jų algų nuo vieno ligi penkių procentų. Tiek pat turės įnešt į Kasą už kiekvieną darbininką ir samdytojas. Toliau, Kasų lėšos susidarys iš pašalpų ir aukų jom, iš jų turto duodančio pelno, pabaudų ir t. t.

Be to dar projektas suteikia darbdaviam kasų vedime trečdalį balsų. (Iš „Socialdemokrato" gegužės mėn 5 d. 18 (67 num.).

× Lietuvos Mokytojų Profesinės Sąjungos Centro Valdyba įkūrė Palangoj mokytojams sanatoriją.

Mokytojai, kurie šį maudymos sezoną (birželio, liepos, rugpiūčio mėn), nori sanatorija pasinaudoti, prašomi iki gegužės m. 15 dienos pranešti Centro Valdybai, kada, kuriam laikui norėtų. Palangoj pabūti. Kadangi vietų skaičius aprėžtas, tai Centro Valdyba, gavusi tų pranešimų sureguliuos buvimo sanatorijoj laiką. Nepranešusiems skirtuoju laiku Valdyba negali užtikrinti vietų.

Profesinės Sąjungos nariam sanatorijos butas dovanai, o gyvenimas bus organizuojamas ūkio pagrindais ir, tikimasi, nebus brangus.

Mokytojams ne nariams sąlygos kitos. Apie jas galima sužinoti Centro Valdyboj: Kaunas, Kalnų g. 15. A. Busilui.

× „Tėvynė" š. m. kovo 11 d. „Amerikos Raudonojo Kryžiaus darbuotė Lietuvoje".

Paties Amer. Raud. Kryžiaus pranešimu, jau sukako metai, kaip jisai darbuojasi Lietuvoje, teikdamas pagalbos Lietuvos ligoninėms ir prieglaudoms medikamentais, ligoninių reikmenimis, drabužiais ir maistu. Pereitais šešiais mėnesiais suteikta 24 miesteliams pašalpa drapanomis ir maistu. Žymiai sušelpta 12 ligoninių ir 13 prieglaudų. Lietuvoje yra nemaža našlaičių. A. R. K. ypatingai stengiasi šelpti vaikų našlaičių prieglaudas. Iš Dancigo gauta žinia, jog yra išsiųstos Lietuvon 85 dėžės vaistų ir kitokių sanitarijos dalykų, 68 dėžės drapanų ir 2 dėžės audeklo.

× Š. m. kovo 11 d. „Tėvynės" 10 Nr-y Lietuvai gelbėti Draugijos Centro Sekretorius Dr. A. L. Graičiūnas raginą Amerikos piliečius remti aukomis Lietuvos Raudonąjį Kryžių, Žiburėlį ir Aukštuosius Kursus.

Amerikoje Lietuvai Gelbėti Daugijos esą 76 skyriai, kurie rengdami vakarus, koncertus, paskaitas ir kitokiais būdais, būtinai turi surinkti bent 1000 dolerių Žiburėliui ir ne mažiau kaip 5000 (penkis tūkstančius) dolerių Aukštiesiems Kursams. Pinigai reikia surinkti kuogreičiausiai, vieno ar dviejų mėnesių tarpe.

Prov. K. MAŽONO vaistinėj Skuode

dirbama

AMPULŲ

Su šiais sterilizuotais skiediniais:

Cocaini muriat. :-: Coffeini natr.—benz. :-: Coffeini natr. — salicyl. :-: Ergotini Bonjeani :-: Morphii muriat. :-: Natr. arsenicici :-: Natr. arsenicici cum ac. carbol. :-: Natr. kakodyl. :-: Novocaini :- Ol. camphorae :-: Pantoponi :-: Scopolamini hydrobrom. :-: Strychnini nitr. ir kitų.

Galima užsakyti ir visokių kitokių skiedinių, kokio tik norima nuošimčio.

Gaunama visose vaistinėse.

Nuo š. m. gegužės m. 1 d. Kauno ligoninėj

atidaroma

CHIRURGINĖ AMBULATORIJA

Ambulatoriškai atliekamas ne tik **paprastas ligonio ištyrimas,** bet taip pat ir **rentgenologinis** ir **laboratorinis.** Rentgeno skyriuje atliekami peršvietimai visų kūno dalių; valgio virškinamieji organai tyrinėjami su Rentgeno spindulių pagalba—duodama ligoniui kontrastinės tyrės pavalgyti. Daromi taip pat ir atvaizdavimai plokštelėse (rentgenogramos). Ligoninės laboratorijoj daromios šlapumo mėšlo, skreplių, kraujo analizės, ištraukiama ir ištiriama skrandžio sunka ne tik gulintiems ligoninėj, bet ir ambulatoriniams ligoniams. Kiekvienas ligonis gali būti ambulatoriškai ištirtas visais minėtais būdais. Jei ištyrimui reikalinga yra ilgesnė observacija arba ilgesnis tyrinėjimas (pav. **tuberkulinodiagnostika** ir t. p.), ligonis gal būti paguldytas čia pat į ligoninės chirurgijos skyrių. Ligoninės laboratorijoj daromi patologohistologiniai ištyrimai mėginamųjų ekscizijų. Ligoniai gali būti gydomi ambulatoriškai ne tik vaistais bei tvarstymais, bet ir kitais būdais. **Ambulatoriškai daromos operacijos:** adatų, kulkų išėmimas **Rentgeno spinduliais kontroliuojant,** abscesų, flegmonų prapiovimas, nedidelių navikų išėmimas, nirimų įtaisymas ir t. t. Vartojama vietinė anestezija ir narkozas. **Ambulatoriškai uždedami visoki gipso tvarčiai ir gorsetai, gydoma Rentgeno ir ultrafijoletaisiais spinduliais,** elektrizacija ir t. t.

Ambulatorijoj dirba šie gydytojai: J. Žemgulys, :-: E. Bliūdžiūtė, V. Kuzma, P. Kalvaitytė. :-: Ambulatorijos vedėjas yra Dr. J. Žemgulys.

Mokesnis už apžiūrėjimą—5 auks. Už specialinius ištyrimus ir specialinį gydymą skyrium, pagal taksą, vartojamą ligoninėje.

Priimamosios valandos 9—3 val.

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus

LIGONINĖJ

dirba šie klinikų skyriai:

1) Moterų ligų ir gimdymo (D-ras Mažylis)
2) Akių Ligų (D-ras Avižonis).
3) Nosies, gerklės, ausų ligų (D-ras Alekna).

Gimdymo kambariai

Gerai įtaisytos operacinės salės

LIGONIAI GALI GAUTI VISAI

atskirų kambarių

(separatkų)

Neturtingos gimdančios priimamos į ligoninę visai DYKAI

Lietuvos Raud. Kryžius įsitaisė

SANITARINĮ AUTOMOBILĮ

sunkiai sergančius ligonius į ligoninę vežti.

Pareikalavus automobilis bus siunčiamas į miestą, į stotį ir už miesto, esant geram keliui

Patogai ir greit galima vežti sunkiausiai sergančius ligonius, net reikalaujančius ligoninėj operacijos pagalbos.

Reikalui esant automobilių gali būti išsiųsta akušerė arba seseuo, o skubiu reikalu (pv. prie gimdymo) ir gydytojas su visais reikalingais operacijai prietaisiais.

Į kitas Kauno ligonines galės būt vežami ligoniai tik nesergantieji limpamomis ligomis.

Prašoma g. g. gydytojų siunčiant ligonius į klinikų skyrius kartu atsiųsti savo pastabų del ligos. Apie atsiųstų ligonių padėtį, apie įvykusias operacijas ir t. t. visiems g. g. gydytojams bus pranešta raštu.